

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Lucie Blížilová

Odlišná prevalence užívání návykových látek na různých typech hudebních akcí – porovnání drum and bass party a rockového koncertu v Praze

Different prevalence of substance abuse at different types of music events - comparison of drum and bass party and rock concert in Prague

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Jaroslav Vacek, Ph.D.

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické podoby verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze

Lucie Blížilová

Identifikační záznam:

Poděkování: Chtěla bych velmi poděkovat Mgr. Jaroslavovi Vackovi, Ph.D. za ochotu, rychlou komunikaci a dobré rady k mé bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich odpovědi a majitelům klubů, kteří mi umožnili realizovat můj výzkum.

Název bakalářské práce:

Odlišná prevalence užívání návykových látek na různých typech hudebních akcí – porovnání drum and bass party a rockového koncertu v Praze.

Abstrakt:

Náplní mé bakalářské práce je ověřit pomocí dotazníkové terénní studie, zda návštěvníci drum and bass party preferují jiné návykové látky než návštěvníci rockových koncertů. Terénní studii jsem prováděla v Praze a předpoklad byl, že se budou lišit druhy návykových látek i jejich množství. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku jednotlivých hudebních stylů a jejich příznivců, dále jsou zmíněny návykové látky užívané na hudebních akcích a jejich rizika a dopady jak pro jedince, tak pro jeho okolí. Závěr teoretické části práce pojednává o harm reduction službách, poukazuje na jejich důležitost a zároveň nedostatek v prostředí noční zábavy.

V praktické části vycházím z dat sesbíraných při terénním výzkumu, který jsem prováděla přímo na akcích daných hudebních žánrů. Respondentům jsem dávala vyplnit krátký dotazník a následně jsem analyzovala sesbíraná data. Respondenti byli vybíráni záměrně, muselo se jednat o příznivce daného hudebního stylu, tudíž jsem pracovala s nereprezentativním vzorkem.

Porovnáním získaných dat se potvrdil můj předpoklad, že množství i druh užívaných návykových látek se opravdu liší. Na drum and bass party převládají především nelegální návykové látky, kdežto na rockovém koncertě převládá tabák a alkohol. V závislosti na této skutečnosti se liší i zdravotní komplikace a rizika se kterými se návštěvníci jednotlivých hudebních akcí potýkají. Na většině akcích chybí harm reduction služby, které by mohly situaci zlepšit.

Výsledky výzkumu by mohly být použity pro rozšíření primární prevence v prostředí noční zábavy, také by mohly posloužit pro lepší cílení harm reduction služeb. Výstupem práce je také zpětná vazba pro respondenty.

Klíčová slova: Drum and Bass, Rock, Hudba, Párty, Alkohol, Nelegální drogy.

Title:

Different prevalence of substance abuse at different types of music events – comparison of drum and bass party and rock concert in Prague.

Abstract:

The objective of my bachelor's paper is to determine, through the use of a terrain study, if visitors of drum and bass parties prefer addictive substances more than visitors of rock concerts. I conducted a terrain study in Prague and the assumption was that the type and quantity of addictive substances would vary. The theoretic section of my work is focused on characteristics of individual music genres and their supporters, further mentioned are addictive substances used at music events and their subsequent risks and impact on the person taking them and the environment around them. The conclusion of the theoretical section is about harm reduction services, hints at their usefulness, and also on the lack thereof in the music genre environment.

The practical section is dedicated to the analysis of data gathered by me in a terrain study conducted directly on music events of a given genre. Respondents were given a short questionnaire and then all data was analyzed by me. Respondents were chosen deliberately, they had to have been a supporter of the given genre, therefore I worked with an unrepresentative sample.

The comparison of the data confirmed my assumption that the amount and type of substances used do indeed vary. The drum and bass party is dominated by illegal substances, whereas the rock concert is dominated by tobacco and alcohol. Depending on this fact, the health complications and risks faced by visitors to each music event also differ. Most events lack harm reduction services that could improve the situation.

The conclusion of my findings was used for the improvement of primary prevention in the nightlife enjoyment sector, and could also be used for improving the focus of the harm reduction services. The outcome of my work is also feedback for participants of my study.

Keywords: Drum and Bass, Rock, Music, Party, Alcohol, Illegal drugs.

1 Obsah

1 OBSAH	
2 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	
3 ÚVOD	1
4 TEORETICKÁ ČÁST	2
4.1 HUDBA - JEJÍ VZNIK A VÝVOJ	2
4.1.1 <i>Charakteristika rockové hudby</i>	3
4.1.2 <i>Charakteristika drum and bass hudby</i>	3
4.2 CHARAKTERISTIKA NÁVŠTĚVNÍKŮ HUDEBNÍCH AKCÍ	4
4.2.1 <i>Užívání návykových látek na hudebních akcích</i>	5
4.2.2 <i>Vzorce užívání návykových látek na rockových akcích</i>	6
4.2.3 <i>Vzorce užívání návykových látek na drum and bass akcích</i>	6
4.3 NÁVYKOVÉ LÁTKY	7
4.3.1 <i>Tabák</i>	8
4.3.2 <i>Alkohol</i>	8
4.3.3 <i>Konopí</i>	8
4.3.4 <i>Halucinogeny</i>	9
4.3.5 <i>Extáze</i>	9
4.3.6 <i>Kokain</i>	10
4.3.7 <i>Amfetamin</i>	10
4.3.8 <i>Pervitin</i>	10
4.3.9 <i>Opiáty</i>	10
4.4 RIZIKA A DOPADY UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	11
4.4.1 <i>Zdravotní rizika</i>	12
4.4.2 <i>Rizika pro společnost</i>	13
4.5 PREVENCE	13
4.6. ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY	14
4.6.1 <i>Harm reduction služby</i>	15
4.6.2 <i>Intervence na hudebních akcích</i>	16
5 PRAKTICKÁ ČÁST	18
5.1 CÍLE VÝZKUMU	18
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	18
5.3 STRUKTURA DOTAZNÍKU	18
5.4 METODY TVORBY A ANALÝZY DAT	18
5.5 PRŮBĚH DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	19
5.6 ETICKÉ ASPEKTY VÝZKUMU	19
5.7 POPIS SOUBORU	19
6 VÝSLEDKY	21
6.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	21
6.2 FREKVENCE UŽÍVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK V ZÁVISLOSTI NA DRUHU PREFEROVANÉ HUDBY	23
6.3 ZDRAVOTNÍ KOMPLIKACE SOUVISEJÍCÍ S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI V ZÁVISLOSTI NA DRUHU PREFEROVANÉ HUDBY	28
6.4 RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI V ZÁVISLOSTI NA DRUHU PREFEROVANÉ HUDBY	29
6.5 POHLED ÚČASTNÍKŮ AKCÍ NA HARM REDUCTION SLUŽBY V ZÁVISLOSTI NA DRUHU PREFEROVANÉ HUDBY	30
7 DISKUZE A ZÁVĚRY	33
8 SEZNAM ZDROJŮ	36
9 PŘÍLOHY	42

2 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

THC – Tetrahydrokanabidol

LSD – Diethylamid kyseliny lysergové

MDMA – 3,4-methylendioxymethamfetamin

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání

NL – Návyková látka

3 Úvod

Hudba je součástí života většiny z nás, většina lidí si bez ní nedokáže svůj život představit. Hudbu slyšíme ze všech médií, na sociálních sítích, v obchodech či v restauracích. Od dětství vyrůstáme na nejrůznějších písničkách, které slyšíme z rádia, televize, anebo nám zpívají rodiče před spaním ukolébavky na dobrou noc. S hudbou také dospíváme, a právě v tomto období nás formuje nejvíce. Hudba nám může pomoci usínat, zlepšit náladu, ale může v nás i vyvolat smutek či agresi. V průběhu života hledáme hudební styl, který by nás nejvíce vystihoval a zařadil do kolektivu, k jehož posluchačům bychom nejlépe zapadli. Zmíněné hledání je spojené s navštěvováním nejrůznějších hudebních akcí. Toto experimentování nám může pomoci s formováním našeho já, ale také s sebou nese spoustu rizik. Hudební akce bývají spojené s konzumací alkoholu a někdy i nelegálních návykových látek a mladý, nezkušený člověk může snadno propadnout závislosti, nebo si dokonce způsobit vážné zdravotní komplikace.

Vzhledem ke špatné předvídatelnosti účinků jednotlivých návykových látek, k jejich nevhodné kombinaci, která často pramení z nedostatku vědomostí a s přispěním vlivů okolí mohou drogy způsobit mnoho vážných potíží.

Některé hudební akce bývají bezpečnější, jiné jsou na tom, co se týká konzumace návykových látek mnohem hůř. Například elektronická taneční hudba je obecně spojená s vyšší konzumací zejména nelegálních návykových látek, a to může v souvislosti s nedostatečným přísunem tekutin a s protancovanou nocí vést k vážným zdravotním komplikacím.

Právě z tohoto důvodu jsou v současné době velmi diskutované harm reduction služby, které působí i na hudebních akcích a návštěvníkům nabízí místo k odpočinku, edukační materiál, vodu, ovoce, vitamíny a další prostředky, které napomáhají hladkému průběhu hudebních akcí a posilují zdraví účastníka dané akce. Harm reduction služby ale bohužel stále nejsou tak rozšířené, aby byly schopny zabezpečit alespoň velké, pro návštěvníky rizikové hudební akce. Setkat se s nimi můžeme spíš výjimečně a často ani nemají dostatek potřebného materiálu k zajištění komfortu a edukace všem potřebným. K hlavním překážkám, se kterými se tyto služby potýkají, patří především nejasné ukotvení v zákoně a nedostatek finančních prostředků.

Ve svém terénním výzkumu se zaměřím na návštěvníky rockového koncertu a drum and bass party, porovnáám jejich přístup k adiktologickým službám a analyzuji jejich potřeby. Výsledky práce mohou vést ke zlepšení primární prevence v prostředí večerní zábavy, která je zejména pro mladé velmi důležitá.

4 Teoretická část

4.1 Hudba – její vznik a vývoj

V historii lidstva byla hudba důležitým společenským a kulturním faktorem. Pomáhala lidem vytvářet kmenová pouta a sloužila náboženským a duchovním potřebám. Vznik hudby se datuje do doby prehistorické (vznikla pravděpodobně v oblasti Egypta, Indie, Mezopotámie a Číny). Hlavní inspirací byla příroda, jejíž zvuky se člověk snažil napodobit, ať už z náboženských nebo rekreačních důvodů. Hudba byla též nástrojem pro vyjádření citů.

Prvním hudebním nástrojem, který byl používán, byl pravděpodobně lidský hlas, ačkoli archeologové našli také několik základních hudebních nástrojů (například flétny) pocházejících z doby před více než 35 000 lety. Nejstaršími hudebními nástroji byly pravděpodobně skandinávské lyry. Hlavními materiály pro výrobu hudebních nástrojů byly kosti, kameny, rostliny apod. Hudbu lze rozdělit na světskou a duchovní. Úkolem duchovní hudby bylo přiblížit lidem Boha. Výsadní postavení měla hudba ve starověkém Řecku. Hudba zde měla především magickou funkci – byla provozována při náboženských obřadech, a měla také funkci výchovnou (sloužila k zušlechťování člověka). První dochovanou hudební památkou je jednohlasá Seikilova píseň z prvního století našeho letopočtu. K antickým hudebním nástrojům patřily harfy, kytary, lyry, syrinx či vodní varhany (Killin, 2018).

Co se týká vývoje hudby, lze ji rozdělit do sedmi základních oddílů – hudbu starověkou (již v tomto období se dělila na duchovní a světskou a důležitou roli hrála při náboženských obřadech), středověkou (v období středověku vznikl gregoriánský chorál - jednohlasý zpěv na latinské texty), renesanční (stále s dominantním postavením duchovní hudby - mše, motety), nicméně prosazovala se též světská hudba - písně, madrigaly; v období renesance došlo k rozšíření vícehlasu (vokální polyfonie a sborového zpěvu), barokní (zdobná hudba s bohatou texturou, pozdně barokní hudba byla po melodické stránce bohatá a ornamentální, s polyfonicky komplexním stylem), klasicistní (v porovnání s předchozím obdobím, hudba s jednodušší texturou, se zaměřením na emocionální zdrženlivost a strukturální jasnost), romantickou hudbu a hudbu dvacátého století, kdy existují různé hudební styly, kdy je hudba hrána s širokou škálou nástrojů a vokálních technik od zpěvu po rap; existují jak výhradně instrumentální skladby, tak výhradně vokální skladby (například písně bez instrumentálního doprovodu) i skladby, které kombinují zpěv a nástroje (Vítek, 1994).

4.1.1 Charakteristika rockové hudby

Rocková hudba má kořeny v rhythm and blues, rock 'n' rollu a country hudbě čtyřicátých a padesátých let. K dalším vlivům patří jazz, folk a vážná hudba. Intenzivní, energická a hlasitá rocková hudba byla nejoblíbenějším hudebním žánrem po celá desetiletí. Rock, který dominoval hudebním žánrům téměř půlstoletí, má desítky podžánrů (například folk-rock, jazz-rock fusion apod.). Hraje se v malých barech, velkých arénách i koncertních sálech a je známý po celém světě. Protože jeho podžánry jsou velice rozmanité, rock je definován spíše svou celkovou estetikou než konkrétními hudebními rysy (nicméně lze konstatovat, že téměř všechny podžánry používají elektrické kytary). Podstatou rockové hudby je elektrizující energie, zejména mladistvá a rebelská energie jejích zakladatelů. V průběhu let našly další generace hudebníků své vlastní způsoby, jak tuto energii zachytit a vyjádřit (Herbst, 2019).

Co se týká základních hudebních prvků rockové hudby, více než jakýkoliv jiný hudební žánr je rock definován jediným nástrojem – elektrickou kytarou. Před nástupem rocku hrály elektrické kytary menší roli, většinou fungovaly jako doprovodný nástroj pro velké jazzové kapely. Ale v průběhu dvacátého století byly stále oblíbenější u bluesových hudebníků. Připojením k zesilovači mohli kytaristé vydávat zvuk dostatečně hlasitý, aby mohl konkurovat bicím a zpěvu s mikrofonem (viz B. B. King, Jimi Hendrix a další známí kytaristé). K dalším typickým nástrojům patří baskytara, klávesy, bicí a syntezátor. Historický a teoretický vývoj rockové hudby zahrnuje rock and roll, hard rock, experimentální rock, art rock, elektronický rock, punk, novou vlnu a různé formy metalu a rocku (Zhabeva Papazova, 2016).

Z hudebního hlediska se různé podžánry rocku od sebe velmi liší – používají různé druhy stupnic, rytmů a temp – ale existují i určité společné rysy. Většina rockové hudby klade důraz na pentatoniku, která pochází z bluesové hudby. *„Pentatonika je pro kytaristu v praxi asi nejpoužívanější stupnice. Je to nejjednodušší stupnice, která se velmi často používá ve všech hudebních stylech. Tato stupnice obsahuje pouze pět prvků, které se díky svému vhodnému intervalovému rozložení objevují i v řadě jiných stupnic. Proto pentatonikou můžeme v improvizaci nahradit jiné, komplikovanější stupnice. Tato stupnice je vlastní zejména rockové a bluesové hudbě.“* (Krumphanzl, 2005).

4.1.2 Charakteristika drum and bass hudby

Drum and bass (název je běžně zkracován na DnB nebo drum n bass) je druh elektronické taneční hudby známé také jako jungle, která vznikla na počátku devadesátých let minulého století. Pro tento hudební žánr jsou typické instrumentální skladby, založené na výrazné a složité basové lince kombinované s bicími (tempo mezi 160 a 180 BPM, beats per minute – údery za minutu), které jsou doplňovány o další vokální či instrumentální sampley.

V současné době je drum and bass stále považován za undergroundový hudební styl, ale jeho proudy ovlivňují též populární hudbu a kulturu.

Drum and bass vznikl jako odnož britské breakbeatové hardcorové a rave scény konce osmdesátých let, přičemž během prvního desetiletí jeho existence se v tomto hudebním žánru objevila řada obměn zahrnujících prvky elektra, funku, hiphopu, house, jazzu, metalu, popu, reggae, rocku, technu a trance (Jungle/Drum'n'Bass, 2021). Postupně se tento hudební žánr začal rozdělovat na „*jungle, inteligentní dnb a dnb. Inteligentní dnb klade důraz na melodie a atmosférické zvuky, basové linky nejsou tak hutné a tvrdé a celkově působí jemnějším dojmem než klasický dnb*“ (Bartošík, 2012, s. 2).

Největší popularity dosáhl drum and bass v letech 1995-1996. Koncem devadesátých let se objevila řada drum and bassových podžánrů, z nichž každý byl ovlivněn různými hudebními žánry, včetně odlehčenějšího jump-upu a techstepu s charakteristickým technickým zvukem blížícím se technu. Z techstepu se v letech 1997-1998 vyvinul neurofunk ovlivněný funkem, technem, house a jazzem. Od počátku 21. století začal drum and bass postupně ustupovat z popředí zájmu.

4.2 Charakteristika návštěvníků hudebních akcí

„*Člověk si do jisté míry vybírá hudbu podle toho, jaký je. Můžeme předpokládat, že v tradičních společnostech, kde lidé přicházeli do styku pouze s omezeným okruhem hudby své doby a prostředí, byla situace daleko jednodušší a přehlednější. V moderních, značně komplexních společnostech se stále silněji projevuje vliv nejrůznějších společenských faktorů, které ovlivňují to, jakou hudbu si konkrétní jedinec vybere*“ (Franěk, Mužík, 2006, s. 10).

Volný čas, kdy je jedinec osvobozený od povinností a starostí každodenního života je pro každého velmi důležitý. Člověk se může věnovat zájmům, které mu přinášejí potěšení, být s přáteli a osvobodit se od nepříjemných povinností každodenního života, který je obvykle plný stresu a povinností (Calafat, 1999). Na druhou stranu se ze zábavy, oslav, hudebních a kulturních akcí stala pro mnohé sociální povinnost, která s sebou nese určitá rizika (Calafat, 2003).

Mimo prostředí, kde se akce odehrávají, je velmi důležitý také čas. Mladí lidé se socializují v prostředí, kde je čas rozdělován na víkend a zbytek týdne, přičemž dny mimo víkend, označovány také jako pracovní, jsou prostorem pro plnění povinností, kdežto víkendy lidem dávají prostor pro zábavu a sociální růst. Mladí lidé v tomto prostoru využívají především noc, kdy se scházejí a místo odpočinku tráví čas venku s ostatními vrstevníky (Calafat, 1999).

Hudební akce slouží jako lákadla, která poskytují jejich návštěvníkům jedinečné zážitky. Co se týká profilu a motivací návštěvníků hudebních akcí, existují rozdíly mezi

návštěvou koncertů a festivalů. Lidé (především mladí lidé) navštěvují festivaly převážně ze společenských a osobních důvodů a koncerty navštěvují převážně z uměleckých důvodů a z touhy po jedinečnosti živého hudebního zážitku (Mulder & Hitters, 2021). Zábava je pro většinu mladých lidí přirozená potřeba, prostředí nočního života může být obohacující a inspirativní, mladí mají možnost seznamovat se, rozvíjet své talenty či se dostat na zajímavá místa a bavit se (Allart et al., 2011).

Fenoménem se stala tzv. hudební turistika – návštěva určitého místa za účelem návštěvy hudební akce – festivalu nebo jiného hudebního představení. Tento druh cestovního ruchu je obzvláště důležitý pro malé obce (například Glastonbury), ale také pro velká města.

Hudební festivaly ve velké míře navštěvují mladí lidé, kteří s sebou často berou partnera či přítele. Jejich primárním motivem návštěvy akce je získání jedinečného zážitku a efektivní a příjemné trávení volného času. Hudební akce spojují lidi kolem jejich společné vášně – hudby. Hudba v lidech vyvolává vášeň a emoce, a tyto pocity a zážitky chtějí často sdílet s ostatními lidmi. Kromě toho mohou tyto sdílené zkušenosti využít k oživení vztahu, případně k seznamování a navázání nových známostí a kontaktů (Bhanawat, 2020). Cestování za nočním životem s sebou ovšem také nese mnohá rizika, mladí lidé, kteří jsou na dovolené a chtějí si užít, zapomínají občas racionálně uvažovat. Prahnují po zážitcích a nových zkušenostech, potkávají nové lidi, pijí alkohol a mnohdy užívají i nelegální návykové látky. Velká poptávky v turistických oblastech často vede ke zvýšení nabídky. Ovšem problémů, které s sebou zmíněné chování nese je mnoho. Místní si často stěžují na hluk, nepořádek a nedostatečný respekt (Calafat et al. 2001).

4.2.1 Užívání návykových látek na hudebních akcích

K nočnímu životu a hudebním akcím užívání návykových látek patří. Lidé užívají tyto látky k pobavení a doplnění energie, mimo to je také v prostředí hudebních akcí poměrně snadná dostupnost těchto látek (NMS, 2003).

Co se týká charakteristiky užívání návykových látek na hudebních akcích, rizika s sebou nesou druhy konzumovaných látek, způsob jejich užívání a kombinování na hudebních akcích a festivalech. Návštěvníci hudebních akcí běžně konzumují nelegální látky jako extáze apod. Rizika spojená s konzumací těchto látek zahrnují zvýšení tělesné teploty, úzkosti, zvýšení krevního tlaku a srdečního tepu, dehydrataci, iracionální chování a halucinace. Účinky nelegálních drog mohou být umocněny prostředím akce, kdy účastníci konzumují větší množství látek, aby si udrželi energii a vysokou úroveň aktivity. Horko může vést k dalšímu přehřátí a dehydrataci. Na hudebních akcích je též hojně konzumován alkohol. Organizátoři akcí by si měli být vědomi dopadů, které může mít konzumace alkoholu na účastníky, kteří zároveň užívají jiné nelegální látky. Alkohol v kombinaci se

stimulujícími drogami totiž může maskovat účinky jedné případně obou látek, což vede ke zvýšené spotřebě a vyššímu riziku předávkování (Brande, 2021).

Je důležité zajistit, aby si zaměstnanci byli vědomi těchto rizik a sledovali konzumaci alkoholu u účastníků. Efektivní komunikace mezi zaměstnanci je nezbytná k zajištění toho, aby byli informováni o všech rizikových jedincích přítomných na dané akci. Dalším výrazným problémem konzumace návykových látek na hudebních akcích je sporná účinnost a čistota látek. Toto riziko je vyšší právě v prostředích, kde je po nelegálních látkách vysoká poptávka. Lze konstatovat, že prostředí, ve kterém jsou drogy konzumovány, může často souviset s dopady, které bude mít konzumace na jednotlivce a jeho chování vůči ostatním. K charakteristikám prostředí, u kterých bylo prokázáno, že jsou spojena s agresivním nebo antisociálním chováním v kombinaci s užíváním návykových látek, patří špatné větrání, nečistoty, negativní postoje personálu, managementu a bezpečnosti a nedostatek prostor, které poskytují účastníkům oddech a pohodlí (Staying safe at events, 2021).

4.2.2 Vzorce užívání návykových látek na rockových akcích

Vzorce užívání návykových látek definujeme podle způsobu užití, intenzity, četnosti užití návykové látky a velikosti dávky (Mravčík, 2017). Na různých místech se setkáváme s odlišnými vzorci užívání návykových látek. Obecně je na hudebních akcích míra užívání vyšší v porovnání s běžnou populací (Calafat, 2010). Uživatelé návykových látek nelze zcela jednoznačně charakterizovat pouze podle typu akce, který navštěvují. Významné je také vzdělání, socioekonomický statut, zázemí a další faktory (Duff, 2005). V šedesátých letech se s rozmachem rockové hudby začaly v prostředí klubů a koncertů vyskytovat ve větší míře amfetaminy, halucinogeny a nejrůznější léky (NMS, 2013).

4.2.3 Vzorce užívání návykových látek na drum and bass akcích

Na začátku devadesátých let se začala po Evropě šířit elektronická taneční hudba, která byla spojená především s užíváním extáze (NMS, 2013). Mezi příznivce této hudby patří především mladí dospělí ve věku 18–34 let (Mravčík et al., 2008). Ze začátku rozmachu této hudby se posluchači oblékali velmi extravagantně, to se ovšem postupem času vytratilo (Mravčík et al., 2011). Drum and bass party začínají na rozdíl od běžných koncertů až v pozdních večerních hodinách a končí v brzkých ranních hodinách, někteří návštěvníci ale i přes tento fakt pokračují ještě na after party, nejčastěji do jiného klubu (Kubů et al., 2006).

Tato skutečnost s sebou nese značnou zátěž pro organismus, a proto jsou návštěvníci často nuceni doplňovat energii ve formě alkoholu, energetických nápojů či nelegálních návykových látek. Návykové látky zlepšují uživatelům náladu, potlačují únavu a umocňují sluchové a vizuální podněty. Z tohoto důvodu je v prostředí klubů s taneční hudbou vyšší nabídka drog (Mravčík et al., 2007). Tito mladí dospělí navštěvující drum and bass party

většinou patří mezi rekreační uživatele, u kterých se zatím neprojevují známky závislosti a jejich užívání nepřináší výraznější zdravotní ani společenské komplikace (Kalina, 2001).

Průměrný věk návštěvníků těchto akcí bývá 20 až 25 let a většinou jde o osoby se středoškolským vzděláním, které vyhledávají party za účelem odpočinku od všedních starostí. Vzhledem k této skutečnosti jde především o rekreační uživatele. Závislí uživatelé se většinou na hudebních akcích příliš nevyskytují (Šilhanová et al., 2010).

Důvodů k užívání návykových látek na taneční akci je hned několik, i když se motivace může do jisté míry lišit. Hlavním motivem bývá touha experimentovat, nevšední zážitek a příjemný pocit či snaha zapadnout do referenční skupiny (Newcombe & Woods, 1999).

Podle výzkumných studií na taneční scéně patří mezi nejčastěji užívané návykové látky především alkohol, tabák a konopí, hned poté následuje extáze, metamfetamin, LSD či kokain. Tyto syntetické látky se označují termínem taneční drogy, jejichž hlavním zástupcem je MDMA, které bývá na tanečních akcích s elektronickou hudbou z nelegálních návykových látek nejvíce rozšířené. Celoživotní prevalence MDMA se mezi lidmi, kteří chodí na party s elektronickou taneční hudbou, pohybuje mezi 40-80 %. V posledních letech dochází také ke stále větší oblíbenosti polymorfního užívání, což znamená, že jedinec užívá dvě a více návykové látky najednou (Kubů et al., 2006).

4.3 Návykové látky

Návykové látky lze rozdělit podle jejich působení na centrální nervovou soustavu – první skupinou jsou látky způsobující excitaci centrální nervové soustavy (s psychostimulačním a halucinogenním účinkem), druhou skupinou jsou látky způsobující depresi centrální nervové soustavy (návyková narkotika).

Jednou z nejrozšířenějších návykových látek je tabák (nikotin) – přestože tabák není nelegální droga, jeho užívání si ročně vyžádá více životů než jakákoli jiná návyková látka. Také závislost na alkoholu má řadu negativních dopadů. Kromě úmrtí na onemocnění jater a otravu alkoholem si každoročně tisíce životů vyžádá řízení pod vlivem alkoholu. Co se týká marihuany, lze konstatovat, že s tím, jak stále více států přistupuje k legalizaci marihuany pro rekreační i léčebné účely, se tato droga stává snadněji dostupnou a společensky přijatelnější. Zároveň se zvyšuje potence marihuany (potence znamená obsah psychotropní složky v marihuaně), což zvyšuje návykový potenciál drogy (Kolomazníková, 2012).

Za drogu považujeme každou látku, ať už přírodní či syntetickou, u které po užití pozorujeme psychotropní účinek, a zároveň způsobuje závislost. Označení droga je nejčastěji používáno pro nelegální návykové látky, ale řadíme sem i výše zmíněné látky jako

tabák či alkohol, které ovlivňují psychiku člověka a po opakovaném užívání způsobují závislost (Radimecký, Janíková, 2007).

4.3.1 Tabák

Historie tabáku sahá do Ameriky, kde ho pěstovali domorodci, kteří ho poté využívali při rituálech. Do Evropy se dostal po roce 1492 a postupně si našel oblibu u velké části populace. Účinnou látkou v tabáku je nikotin, což je psychotropní bezbarvá látka, která potlačuje agresivitu, zvyšuje bdělost a paměť. Mezi nežádoucí účinky patří především nevolnost a bolesti hlavy. Nejčastěji se užívá kouřením ve formě cigaret, žvýkáním či intranazálně, odvykací stav přetrvává a několik měsíců. Jedinec je během tohoto období neklidný, trpí poruchami soustředění a spánku, může se objevit úzkost a podrážděnost. Předávkování není běžné (Kalina a kol., 2015).

4.3.2 Alkohol

Alkohol je návyková látka, která je známá už od starověku. Od jeho objevení je spojována s mnohými problémy, které souvisejí s jeho nadužíváním. Je to droga, kterou nalezneme po celém světě. V ČR je užívána nadměrně, vévodí pivo, díky jehož spotřebě se vyskytujeme celosvětově na prvních příčkách. Češi vypijí průměrně deset litrů čistého alkoholu na jednoho obyvatele. Alkohol nadměrně užívá téměř čtvrtina všech mužů a přibližně desetina žen. Počet osob, které trpí syndromem závislosti je okolo 300 000.

Alkohol se rychle po užití vstřebává z trávicího traktu a prochází přes hematoencefalickou bariéru přímo do mozku. U mužů je rychleji odbouráván, účinky závisí jak na dávce, tak na dalších faktorech, jako je například prostředí či genetické predispozice. Menší dávky alkoholu mají stimulační efekt, vyvolávají pocit uvolnění, euforii a ztrátu zábran. Vyšší dávky alkoholu způsobují naopak utlumení organismu, únavu a spánek. Řeč přestává být srozumitelná, vyskytují se problémy s rovnováhou a koordinací pohybů (Kalina a kol., 2015).

4.3.3 Konopí

Konopí je přírodní návyková látka s halucinogenními účinky. Marihuana je směs palic, květů, sušených semen či listů konopí. Nejvíce psychoaktivních látek se vyskytuje v pryskyřici samičích květů, ta obsahuje 2-15 % THC. Marihuana patří mezi nejrozšířenější drogu. Běžný způsob aplikace je kouření a vaporizace.

Intoxikace zaleží na momentálním rozpoložení jedince, na okolí a na obsahu THC. Příznaky se začínají objevovat zhruba po 30 minutách a vrcholu dosahují během několika hodin, poté účinek odeznívá. Ze začátku dochází k euforii, zklidnění a smíchu, po odeznění intoxikace přichází únava (Milovský a kol., 2008).

Pokud není jedinec v psychické pohodě, užívání marihuany není vhodné. Dlouhodobé užívání má za následek ztrátu motivace a poruchy paměti. Výjimečně se může u uživatele vyskytnout toxická psychóza (Sananim, 2007).

4.3.4 Halucinogeny

Halucinogeny jsou látky, které vyvolávají změny vnímání. Mohou být buď přírodní či syntetické. Jejich účinky byly využívány od pradávna v lékařství či při náboženských rituálech. Účinek a doba jeho trvání závisí na typu drogy. V populaci jsou halucinogeny užívané především experimentálně. Nejčastěji se užívají perorálně či kouřením. Mezi hlavní účinky patří změna vnímání a vizuální či sluchové halucinace, dále euforie a zrychlený tok myšlenek.

K hlavním zástupcům patří LSD, které se váže na serotoninové receptory. Intoxikaci výrazně ovlivňuje momentální rozpoložení jedince a jeho okolí. Špatné prostředí či psychické rozpoložení může zapříčinit bad trip, který může mít za následky i trvalé úzkosti, nebo deprese. Nejčastěji se LSD užívá ve formě papírků, napuštěných účinnou látkou, která způsobuje pseudohalucinace a smích. Mohou se vyskytovat i nežádoucí účinky jako nevolnost, pocení, závratě, třes či sucho v ústech.

Mezi hlavní rizika patří úrazy zapříčiněné zkresleným vnímáním reality. Psychotické stavy vyvolané intoxikací mohou po odeznění účinku LSD přetrvávat a způsobit psychické problémy.

Psylocybin je dalším zástupcem halucinogenů. Vyskytuje se v některých houbách, například v lysohlávkách. Účinky psylocybinu nastupují po dvaceti až šedesáti minutách. U intoxikovaného dochází ke změně vnímání, barvy se jeví sytější a účinky jsou téměř totožné jako u intoxikace LSD. Mezi hlavní rizika patří také především úrazy způsobené změnou vnímání, dále přetrvávající psychotický stav či otrava při záměně s jinou houbou (Prevcentrum, 2015).

4.3.5 Extáze

Extáze byla syntetizována roku 1912 jako lék pro podporu hubnutí. V 70. letech se její užívání začalo objevovat na taneční scéně a postupně se stala nejrozšířenější drogou v prostředí noční zábavy. Mezi hlavní účinky patří vyšší senzitivní percepce a posílení emoční vnímavosti, dochází k návalu energie a ke komunikativnosti jedince. K běžným nežádoucím účinkům řadíme nechutenství, nevolnost a pocení. Extáze se užívá především perorálně, je to bílý krystalický prášek, jehož účinek přichází během třiceti minut až jedné hodiny (Gabrhelík, 2008).

4.3.6 Kokain

Kokain se získává z listů rostliny koky pravé. Používal se již od pradávna při náboženských obřadech, v 19. století se pomocí kokainu léčili lidé závislí na morfinu, jeho další využití bylo při léčbě depresí, nebo astmatu. Je to bílý prášek hořké chuti. Mezi hlavní účinky patří euforie, zvýšená mozková kapacita a ztráta zábran. K nežádoucím účinkům řadíme poruchy spánku, třes, nevolnost a křeče. Nejčastějším způsobem užívání je šňupání či kouření. Při dlouhodobém užívání se rozvíjí závislost (Prevcentrum, 2017).

4.3.7 Amfetamin

Amfetamin řadíme mezi stimulační látky, je to syntetická nelegální návyková látka, která se hojně využívala především za druhé světové války k nabuzení vojáků. Stimuluje centrální nervový systém a po užití dochází ke stavu euforie. Mezi další účinky patří pocit spokojenosti, příliv energie a snížená chuť k jídlu (Chmelík, J., 1999).

Tato návyková látka bývá nejčastěji v podobě sypkého prášku šedé barvy a užívá se buď perorálně či intravenózně. Účinek přichází do dvaceti minut a přetrvává čtyři až šest hodin. Po odeznění se dostavuje pocit hladu, únava a deprese (Sharpio, H., 2005).

4.3.8 Pervitin

Při užití pervitinu dochází ke zvýšení hladiny dopaminu, serotoninu a noradrenalinu v nervové soustavě. Intoxikovaný má zrychlený tok myšlenek, zvýšené psychomotorické tempo, pociťuje euforii a nával energie. Z nežádoucích účinků se může vyskytovat agrese či úzkost. Dlouhodobé užívání vyvolává vznik závislosti. Pervitin se užívá především intranazálně, nebo intravenózně, mezi méně časté způsoby patří inhalace či perorální užití (Kalina a kol., 2015).

Pervitin se vyrábí se z efedrinu, má formu bílého prášku a patří mezi nejrozšířenější nelegální drogy v ČR. Po užití dochází u intoxikovaného k návalu energie, hyperaktivitě, tachykardii, ovlivnění motoriky a psychických funkcí. Dlouhodobé užívání může způsobit podvýživu, krvácení ve vnitřních orgánech a organické změny na mozku (Kalina, 2003).

4.3.9 Opiáty

Název této skupiny vychází z látky zvané opium, které se vyrábí z nezralých makovic. Mezi nejznámější zástupce opiátů patří heroin, kodein, morfium, metadon či buprenorfin. Látky působí tlumivě na centrální nervovou soustavu a tím vyvolávají zklidnění, euforii a analgetické účinky. Po několika hodinách až dnech se objeví odvykací stav, mezi jehož hlavní příznaky jsou neklid, bolest, pocení a průjem. U vážnějších případů dochází také k třesu dehydrataci a poruše řeči. Vzhledem k tomu, že u opiátů je velmi tenká hranice mezi účinnou a smrtelnou dávkou, užívání s sebou nese vysoké riziko předávkování.

Také dochází k rychlému snižování tolerance, to může zapříčinit předávkování po detoxifikaci.

Nejznámějším zástupcem je heroin, který se roku 1898 začal prodávat jako lék na kašel. Mezi nejběžnější způsoby aplikace patří nitrožilní, kouření, šňupání a inhalace (Kalina a kol., 2015). Akutní intoxikace způsobuje svědění, pocit tepla, povrchní dýchání a nevolnost (Sananim, 2007).

4.4 Rizika a dopady užívání návykových látek

Různé drogy představují různá nebezpečí a rizika. Co se týká zdravotních rizik užívání návykových látek, užívání drog může vést k závislosti, zraněním, nehodám, zdravotním problémům, problémům se spánkem a dalším obtížím. Užívání drog ovlivňuje jak samotného uživatele, tak i jeho blízké. Fakt, že jsou některé drogy legální, neznamena, že jsou méně nebezpečné. Postupem času se z pravidelného nebo navyklého užívání drog stává pro každého uživatele problém. Například vysoce návykový kokain je příčinou téměř jednoho z pěti úmrtí na předávkování; jeho dopady na zdraví zahrnují mimo jiné astma, střevní problémy a zvýšené riziko HIV. Metamfetamin (pervitin) má vážné negativní účinky na zdraví a v některých případech vede i k úmrtí, a to i při prvním užití. Jeho chroničtí uživatelé pociťují úzkosti, zmatenost, agresi, nespavost, paranoii a další problémy. Opiáty (heroin, morfin, kodein) mají tlumivé účinky (tlumí bolest, ale způsobují též nebezpečný útlum dechového centra), vyvolávají stavy apatie, omámení, zklidnění a uvolnění, zpomalují metabolismus a další tělesné funkce. Způsobují fyzickou závislost, často v kombinaci s psychickou závislostí. Hlavním nebezpečím užívání opiátů je riziko předávkování, kvůli rychlému nástupu závislosti se závažnými abstinenčními příznaky. Především uživatelům heroínu hrozí tzv. drogový stereotyp, kdy se jejich každodenní život týká pouze drogy. Opioidy jsou vysoce návykové a jsou hlavní příčinou úmrtí z předávkování; jejich účinky na zdraví zahrnují zmatenost, nevolnost, zácpu, poškození mozku a komatózní stavy (Njati, 2016).

Halucinogeny (psychedelika, delirogeny a látky s disociativními účinky) jsou skupina látek se schopností vyvolat změny vnímání a vědomí. K nejznámějším psychedelikům patří LSD (diethylamid kyseliny lysergové, slangově trip) a LSA (havajská růže). LSD je obsažen v námelu, po užití se váže na serotoninové receptory v mozku. Již stopové množství látky vyvolává změny myšlení a vnímání, extrémně vysoké dávky pak mohou vést až ke změnám osobnosti. Jestliže je LSD užíváno ve špatném duševním rozpoložení a v nevhodném prostředí, může vést k bad tripu s možnými trvalými následky (deprese, úzkosti, psychózy apod.). Účinky se projevují různě podle množství látky a jednotlivých fází po konzumaci – počáteční veselost se mění v (pseudo)halucinace, kdy má uživatel pocity osvětlení či jednoty s vesmírem, má povznesenou náladu apod. Konopné drogy (marihuana a hašiš) jsou řazeny mezi halucinogeny, nicméně jejich halucinogenní účinky jsou mírnější, typické jsou spíše změny myšlení a zkreslené vnímání prostoru a času.

Při jejich užívání je důležitý setting (okolí uživatele) a set (duševní stav uživatele). Nevhodné podmínky mohou vést k nepříznivému průběhu intoxikace - tzv. bad tripu, naopak příznivé podmínky přispívají k dosažení příjemného zážitku. Hlavní účinnou látkou je tetrahydrocannabinol – THC (Doleček, nedatováno).

Extáze (MDMA) se řadí mezi metamfetaminy (jejich účinky lze zařadit mezi halucinogeny a stimulanty), jde o tzv. empatogen – u uživatelů vede k pocitům lásky, sounáležitosti, otevřenosti, euforii a porozumění. Užívání vyšších dávek vyvolává psychostimulační efekty. Jde o hlavní drogu užívanou na tanečních akcích. K nežádoucím účinkům patří zvracení, nevolnost, zvýšení krevního tlaku, zvýšená tělesná teplota, svalové křeče, pocení bez pocitů žízně (riziko dehydratace) apod. Stimulanty (psychostimulancia, například kofein či nikotin) jsou psychoaktivní látky sloužící k povzbuzení duševních i tělesných funkcí a k podpoře výkonnosti. Tyto látky stimulují centrální nervový systém a podporují efektivní využití energetických zásob. Způsobují euforii, zvyšují bdělost, vitalitu a soustředěnost. *„Na přírodní bázi je kokain, crack a katha (u nás nerozšířená, v Arábii tradiční droga). Mezi syntetická stimulantia patří pervitin, extáze, PCP a STP. Jedná se o látky odvozené od amfetaminu a fermetrazinu, jsou řazeny mezi tvrdé drogy. Vzniká na ně silná psychická závislost, fyzická závislost nemusí nastat. Po legálním kofeinu a nikotinu je u nás nejrozšířenější tradiční pervitin. Extáze je novodobou, tzv. "taneční drogou".“* (Stimulační látky, 2021).

4.4.1 Zdravotní rizika

Zdravotní rizika spojené s užíváním návykových látek se týkají především jejich toxicity a psychických potíží, které mohou způsobit. V České republice byl mezi léty 2003 a 2004 monitorován výskyt zdravotních následků mezi účastníky hudebních akcí. Z výzkumu vyplynulo, že pomoc lékaře potřebovalo v roce 2003 celkem 3,8 % a v roce 2004 4,3 % respondentů. Nejčastějšími zdravotními komplikacemi byla nevolnost, bolest hlavy, bušení srdce, agresivita, ospalost, přehřátí a ztráta vědomí (Mravčík & Valnoha, 2005).

Velká rizika s sebou nese např. užívání extáze a podobných tablet, u kterých nevíme konkrétní složení a přesné množství psychoaktivní látky (EMCDDA, 2002). Dalším problémem může být užití drogy a následné dlouhé tancování. V tomto případě se několikanásobně zvyšuje riziko přehřátí organismu, zhoršená paměť a koncentrace, depresivní stavy a fluktuace nálad (Parrott et al., 2006).

Mezi další rizika patří výskyt kardiovaskulárních komplikací. Nejčastější je riziko infarkt myokardu, který je spojován především s užitím kokainu a MDMA. Ovšem i další látky užívané v prostředí hudebních akcí mají vliv na kardiovaskulární systém (Francis a Ghuran, 2015).

Dalším rizikem je vliv návykových látek na centrální nervovou soustavu. Řada drog narušuje neuropsychobiologickou integritu organismu (Parrott, 2015). Další akutní komplikace jsou např. záchvaty úzkosti či psychotické stavy (Calafat et al., 2010).

4.4.2 Rizika pro společnost

Zneužívání drog je často doprovázeno ničivými sociálními dopady nejen na život jejich uživatelů, ale i celé společnosti. Zneužívání drog má nepříznivé dopady na rodinný život, vzdělávání, pracovní život, a nelze opomenout ani jeho podíl na nárůstu míry násilí, kriminality, finančních problémů, problémů s bydlením, bezdomovectví apod. (Sartor, 1991). Lze konstatovat, že velký počet násilných (a dalších trestných) činů je spáchán pod vlivem drog. Problematická je však neschopnost prokázat příčinnou souvislost u násilných činů souvisejících s užitím návykové látky (Fagan, 1993).

Výjimkou nebývá ani sexuální násilí, ať už verbální či fyzické. Mezi sexuálním násilím a intoxikací lze pozorovat mnoho souvislostí. Například konzumace alkoholu zvyšuje u jedince sexuální touhy a snižuje zábrany (Tomlison et al. 2016).

Stále častější je také užívání drog za účelem zlepšení sexu. V současné době se objevují nové užívané drogy i způsoby, jakými se lidé setkávají s potenciálními sexuálními partnery. S tím souvisí některá rizika spojená s kombinací drog a sexu (jednotlivé subkultury přitom užívají různé výrazy, například Chemsex, Party and Play, PnP apod.). Odborníci tento fenomén označují jako sexualizované užívání drog. Ke kombinování drog a sexu dochází mezi členy různých komunit a z různých prostředí, různých genderových identit, sexualit apod. Drogy se obvykle používají ke zvýšení fyzického potěšení ze sexu a schopnosti mít sex delší dobu, stejně jako ke zvýšení sebevědomí a odstranění či snížení zábran (preferovanými drogami jsou především alkohol a kokain). Zatímco uživatelé kombinují drogy a sex za účelem příjemných zážitků, existují obavy z negativních zdravotních následků (jako jsou sexuálně přenosné infekce) a dopadů na duševní zdraví (Calafat et al., 2008).

Mezi další rizika můžeme zařadit agresí a násilí, které o víkendových nocích bývá častější. Incidenty přímo v klubech či v jejich okolí nejsou nijak výjimečné (Allen, Nicholas, Salisbury & Wood, 2003). Intoxikace u mladých dospělých výrazně zvyšuje riziko násilného chování. Čím více je jedinec intoxikovaný, tím je vyšší nebezpečí agrese (Wells, Mihic, Tremblay, Graham & Demers, 2008).

4.5 Prevence

Prevence označuje opatření, která jsou účinná předem, jsou to intervence, které snižují výskyt rizikového chování (NÚV, 2014).

Prevence drogových závislostí a návykových poruch by měla být klíčová. Primární prevence spočívá v pomoci rizikovým jedincům vyhnout se rozvoji návykového chování. Jejím cílem je zabránit samotnému užívání drog, případně odložit první zkušenosti s užíváním návykových látek do budoucna, omezit či eliminovat experimentování s návykovými látkami apod.

Sekundární prevence spočívá v odhalování potenciálně škodlivého užívání návykových látek před nástupem zjevných příznaků nebo problémů.

Terciární prevence zahrnuje léčbu zdravotních dopadů zneužívání drog. Primární prevence by měla být zaměřena především na ohrožené děti a mladistvé. Vhodným přístupem je zdůrazňovat reálná rizika užívání drog a alkoholu. „Užívání drog by nemělo být společensky akceptovanou formou chování mladých lidí. Preventivní programy by měly vést k tomu, aby si děti a mladí lidé uvědomovali to, že užívání drog s sebou přináší velká zdravotní a sociální rizika, že převážná část společnosti drogy neužívá a že užívání drog není společensky vnímáno jako "normální".“ (Lejčková, 2005).

V rámci primární prevence je stěžejní, pokud možno maximálně snížit poptávku po návykových látkách a ovlivnit jedince takovým směrem, aby neměl důvod drogy konzumovat a experimentovat s nimi. Primární prevence se dělí na efektivní (je to úroveň služeb akceptovaná odbornou veřejností umožňující dosáhnout nejvyšší efektivity a kvality prevence, s cílem zamezit následkům vyplývajících z drogové závislosti a souvisejících problémů), specifickou (aktivity zaměřené na primární prevenci užívání drog - programy prevence věnující se jednotlivým formám sociálně-patologického chování) a nespecifickou (aktivity nesouvisející s užíváním drog, zaměřené například na zdravý životní styl a další oblasti s cílem snížit riziko sociálně-patologického chování - například sportovní aktivity, zájmové kroužky apod.). Primární prevence působí na třech úrovních: nejprve jsou prezentovány základní a objektivní informace o jednotlivých typech návykových látek a jejich dopadech na zdraví i sociálních dopadech. Následuje seznámení se strategiemi a taktikami, jak se vyhnout rizikům hrozcím s užíváním návykových látek (zvyšování sebevědomí, schopnost odmítnout nabízenou drogu, asertivní chování apod.). Následně je třeba prezentovat způsoby, kterými lze „dosáhnout životního uspokojení a umět přemoci obtížné situace (kulturní, sportovní, sociální, vzdělávací možnosti a síť poraden a psychoterapeutických zařízení pro poskytování pomoci pro zlepšování komunikačních i vztahových schopností)“ (Primární drogová prevence, nedatováno).

4.6. Adiktologické služby

Adiktologické služby jsou dostupné pro všechny osoby, které jsou závislé nebo jinak negativně ovlivněny nadměrným užíváním alkoholu nebo drog. Jednotlivci jsou posuzováni podle jejich potřeb a zařazeni do nejvhodnějšího programu či služby (například individuální poradenství, skupinová sezení pro klienta nebo rodinné příslušníky apod.). Po ukončení

léčebného programu či služby mohou klienti pokračovat ve službách následné péče (Centrum Alma, 2021). Ve všech případech je důležitý holistický přístup k léčbě, kdy k úplnému vyléčení je nezbytné léčit tělo, mysl a emoce společně. Důležitá je též komplexní péče – komplexní posouzení problému konkrétního klienta s užíváním alkoholu nebo jiných návykových látek, jeho zdravotního, fyzického i psychického stavu apod.

Zdravotní adiktologická péče se dělí na nelékařskou zdravotnickou a lékařskou adiktologickou péči (obor návykových nemocí) a adiktologickou péči poskytovanou v rámci programů sociálních služeb. Tyto typy péče by měly být úzce propojeny a kombinovány tak, aby byla zajištěna nabídka komplexních a efektivních adiktologických služeb, které zohledňují potřeby svých klientů. Adiktologické služby mohou zahrnovat krátkodobé, ambulantní poradenství, vzdělávací, dovednostní a podpůrné skupinové programy, intenzivní denní léčebné programy apod. Všechny programy a služby by přitom měly být dobrovolné, důvěrné a bezplatné. Adiktologické služby jsou tedy poskytovány v rámci různých procedur a výkonů, často slučovaných do programů. Adiktologické služby zahrnují mimo jiné farmakoterapii, komplexní diagnostiku, individuální a skupinovou psychoterapii, rodinnou terapii, edukaci rodinných příslušníků, socioterapii, sociální práci, poradenství a další metody v souladu s potřebami klientů. *„Dlouhodobá komplexní péče je významná pro minimalizaci epizod relapsu a jejich nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků.“* (Vavrinčíková et al., 2013).

4.6.1 Harm reduction služby

Harm reduction se týká politik, programů a postupů, jejichž cílem je minimalizovat negativní zdravotní, sociální a právní dopady spojené s užíváním drog, drogovou politikou a protidrogovými zákony. Tyto služby jsou založeny na spravedlnosti a lidských právech a zaměřují se na dosažení pozitivní změny, na práci s lidmi bez odsuzování, nátlaku, diskriminace či požadavku, aby přestali užívat drogy jako základního předpokladu poskytnutí pomoci a podpory. Základním principem harm reduction je respektování práv osob, které užívají drogy. Harm reduction zahrnuje řadu zdravotních a sociálních služeb a praktik, které se vztahují na legální i nelegální drogy. Mezi ně patří mimo jiné prostory pro konzumaci drog, výměna jehel a stříkaček, iniciativy v oblasti bydlení a zaměstnání, prevence a snížení rizika předávkování, psychosociální podpora a poskytování informací o bezpečnějším užívání drog. Tyto služby jsou nákladově efektivní, založené na důkazech a mají pozitivní dopad na zdraví jednotlivců i celé společnosti. *„Opatření harm reduction jsou důležitým nástrojem ochrany veřejného zdraví, protože opětovné užívání a sdílení jehel nebo jiného vybavení pro přípravu a injekční aplikaci drog je vysoce rizikové z hlediska přenosu viru HIV a hepatitidy C. Pokud by nebyla přijata žádná opatření v oblasti harm reduction, mohla by prevalence HIV mezi injekčními uživateli drog do jednoho nebo dvou let od zasažení jejich komunity tímto virem stoupnout na 40 i více procent.“* (Petroš, 2006, s. 19).

Velmi důležité je školení personálu v harm reduction napříč jednotlivými systémy protidrogové péče. Školení by se mělo zaměřit na poskytování první pomoci, zvládnutí akutních rizik intoxikace, zvládnutí krizových situací, právní poradenství, poskytování informací apod. Obzvláště výhodné je uplatnění harm reduction přímo na hudebních akcích. Aplikace harm reduction na hudebních akcích má řadu výhod, neboť se zaměřuje na poměrně širokou skupinu osob, která je často imunní vůči obecným varováním týkajících se užívání drog, a v důsledku toho mají tyto osoby tendenci být vystaveny vyššímu riziku užívání drog a jeho následků. Řada mladých lidí na těchto akcích poprvé experimentuje s drogami, takže aplikace harm reduction je příležitostí pro jejich vzdělávání a zvýšení informovanosti o rizicích spojených s užíváním drog. Právě vzdělávání a informovanost jsou důležitými faktory při zmírňování rizikového chování. Tyto intervence jsou tedy příležitostí, jak ovlivnit frekvenci, intenzitu a rizika spojená s budoucím užíváním drog u návštěvníků hudebních akcí (Substance use at events, 2021).

4.6.2 Intervence na hudebních akcích

Velké množství mladých dospělých užívá na hudebních akcích návykové látky a v důsledku jejich intoxikace vykazuje známky rizikového chování. Cílem intervencí na hudebních akcích by mělo být zajištění podmínek, které intoxikovaným pomohou zůstat v bezpečí (Allart et al., 2011). Intervence orientované na úplnou abstinenci bohužel nejsou na většině hudebních akcích reálné. Ideální je kombinace preventivních intervencí spolu s harm reduction (EMCDDA, 2012).

Programy poskytující intervence na hudebních akcích čelí mnoha překážkám. Mezi hlavní řadíme sporný výklad legislativy a nedostatek finančních a lidských kapacit. Zavedení programu ještě nezaručuje jeho úspěšnost. Jde zde o dlouhodobý a komplexní proces. Klíčové jsou vhodně zaměřené intervence, akceptace programu především politiky a majiteli klubů, dostatečná dostupnost zdrojů a podpora jak organizátorů akcí, tak politiků. Program také musí obstát před konkurenčními programy a velmi důležitá je jeho udržitelnost (Norrsgard, Wikstrom, Pickering, Gripenberg & Spak, 2014).

Mezi hlavní intervence na hudebních akcích patří poskytování informací, jejichž prostřednictvím jsou návštěvníci edukováni o návykových látkách, jejich účincích a rizicích. Díky těmto intervencím se mohou lidé rozhodnout na základě relevantních informací, zda jsou ochotni riziko podstoupit a návykovou látku užít (Calafat et al., 2003). Potřebné je také provádět intervence hned u vstupu na akci. Tyto kontroly jsou klíčové pro bezpečí návštěvníků a pro bezproblémový průběh akce. Při vstupu by měla být ověřována věková hranice a také by měli být eliminováni agresivní, intoxikovaní jedinci či jedinci, kteří u sebe mají nelegální návykové látky (Duch et al., 2011). Důležité je také školení personálu, omezená kapacita a jasně stanovená pravidla chování. Tyto intervence napomáhají redukovat rizikové chování a konflikty (Calafat et al., 2009).

Nezbytný je také čerstvý vzduch a vhodná teplota v prostorech, která slouží jako prevence přehřátí (Duch et al., 2011). Další potřebný prvek je místo k odpočinku, kde by měl být návštěvníkům umožněn relax a načerpání sil, hudba by zde měla být tišší (Charlois, 2009).

Správně školený personál hraje významnou roli a ovlivňuje dění krizových situací. Školeni by měli být jak barmani a security, tak vedení podniku a další personál, který se na místě hudební akce během noci nachází (Duch et al., 2011). Nejdůležitější je edukace zaměstnanců o účincích jednotlivých návykových látek, zaměstnanci by také měli být schopni rozpoznat intoxikovanou osobu, zvládat konfliktní situace a alkohol podávat pouze zletilým, nepodnapilým osobám (EMCDDA, 2002).

Další intervencí, která spadá do harm reduction je možnost testování drog v prostředí hudebních akcí. V některých zemích je již delší dobu praktikována, v České republice se zatím neuchytila. Vzhledem k tomu, že většina drog užívaných na večerní zábavě je nelegálních, hrozí zde velké riziko špatné kvality jednotlivých látek či jejich záměna za látky jiné. Tato skutečnost může způsobit nemalé komplikace a zdravotní potíže. Možnost testování drog umožňuje, aby si lidé nechali pomocí chemické analýzy látku zkontrolovat a zjistili, co vše droga obsahuje (Kerr & Tupper, 2017).

Intervence v prostředí zábavy a nočního života prošly od svého vzniku řadou změn a nutným vývojem. V dnešní době převažuje názor, že intervence je nutné rozvíjet (Kriener et al., 2001). V České republice začal rozvoj harm reduction služeb na hudebních akcích v roce 2000 (Drápalová, 2009). Roku 2002 již v České republice existovalo 15 služeb, které poskytovaly harm reduction na hudebních akcích. Návštěvníkům poskytovaly především informace a krizovou intervenci (Mravčík et al., 2003). V roce 2004 došlo vlivem vlády ke změně financování neziskových organizací, což způsobilo komplikace pro fungování harm reduction programů a řada zařízení byla nucena přestat tyto služby poskytovat (Mravčík et al., 2005). Programy se snažily hledat nové alternativy, ale i přes veškerou snahu většina svou činnost ukončila a v roce 2006 na území České republiky působily pouze čtyři programy zaměřené na harm reduction intervence na hudebních akcích (Mravčík et al., 2007).

Ani v současné době nejsou harm reduction programy kvůli limitované finanční podpoře příliš rozšířené (Mravčík et al., 2016).

5 Praktická část

5.1 Cíle výzkumu

Cílem tohoto výzkumu je z dat získaných při terénním šetření ověřit předpoklad, zda se liší prevalence užívání návykových látek na drum and bass akci a na rockovém koncertě. Dalším cílem je zjistit, zda se návštěvníci potýkají s nějakými zdravotními komplikacemi či riziky v souvislosti s užíváním návykových látek a zda se na těchto akcích vyskytují v dostatečné míře harm reduction služby a zda nabízí vše potřebné, co by návštěvníkům mohlo pomoci zdravotní komplikace a rizika minimalizovat.

5.2 Výzkumné otázky

1. Liší se vzorce užívání návykových látek podle typu hudební akce? Pokud ano, jak?
2. Pocítili návštěvníci daných hudebních akcí nějaké zdravotní komplikace či rizika spojená s užíváním návykových látek, pokud ano, jaká?
3. Setkali se návštěvníci daných hudebních akcí s harm reduction službami, pokud ano, jaké s nimi mají zkušenosti?

5.3 Struktura dotazníku

První čtyři otázky byly obecné a byly zaměřené na popis zkoumaného souboru. Jejich cílem bylo zjistit, zda na daných akcích převažují muži, nebo ženy, v jakém věkovém rozmezí se nacházejí, jakou hudbu preferují a jak často hudební akce navštěvují.

V další části následovala tabulka, ve které byly vypsány nejčastěji užívané návykové látky, a respondenti měli zaškrtnout políčko podle frekvence užívání. Další dvě otázky byly zaměřené na rizika a komplikace související s užíváním návykových látek a na konci dotazníku byly otázky související s harm reduction službami, jejichž cílem bylo zjistit, zda se respondenti s těmito službami setkali a jaké s nimi mají zkušenosti.

5.4 Metody tvorby a analýzy dat

Sběr dat pro tento výzkum probíhal pomocí kvantitativní dotazníkové studie. Cílem bylo při terénní studii v hudebních klubech oslovit alespoň 200 respondentů. 100 respondentů na drum and bass party a 100 respondentů na rockovém koncertu. Tento cíl se mi podařilo splnit. Respondentům byl položen stručný dotazník, který zahrnoval veškeré aspekty dané problematiky.

Získaná data z dotazníků jsem následně přepsala do excelové tabulky a za její pomoci jsem vytvořila grafy, které jsou publikované níže v mé práci.

5.5 Průběh dotazníkového šetření

Sběr dat trval déle, než jsem původně předpokládala. I přes ochotu většiny tázaných jsem i po několika navštívených akcích neměla dostatek respondentů, protože mnoho návštěvníků ztratilo trpělivost v průběhu vyplňování či nebyli schopni v prostředí klubu dotazník vyplnit. Mezi hlavní komplikace patřilo nedostatek světla, příliš hlasitá hudba a podnapilost či intoxikace dotazovaných. Celkový sběr dat mi trval dva měsíce, během kterých jsem navštívila osm klubů v Praze. Některé kluby jsem navštívila opakovaně.

Akce probíhaly vždy v pátek, nebo v sobotu a nejvíce respondentů dotazník vyplňovalo mezi 1. a 4. hodinou ranní.

5.6 Etické aspekty výzkumu

Během realizace výzkumu byla dodržena veškerá etická pravidla. Respondenti vyplňovali dotazník dobrovolně a k účasti na výzkumu udělili souhlas, který byl získán ústní formou. Před vyplněním byli seznámeni s účelem sběru dat. Ochrana soukromí byla zajištěna tím, že byl dotazník anonymní a po respondentech jsem nevyžadovala žádné osobní údaje. Anonymizovány jsou i kluby ve kterých byl výzkum prováděn, aby nedošlo k poškození reputace a aby se majitelé klubů vyhnuli případným problémům. Data byla uchována pouze pro účel studie a po zaznamenání byly všechny dotazníky skartovány. S mým sběrem dat byl vždy obeznámen personál klubu.

5.7 Popis souboru

Soubor pro můj výzkum jsem vybírala v předem zvolených klubech v Praze. Výběr klubů byl záměrný. Mnou vybrané kluby musely splňovat hned několik podmínek. Musely být dostupné, co se týká vzdálenosti, také nesmělo být příliš vysoké vstupné na danou akci vzhledem k potřebě navštívit mnoho akcí v krátkém časovém úseku. A hlavní podmínkou bylo, že se klub musel zaměřovat na jeden ze dvou mnou pozorovaných hudebních žánrů.

Cílem bylo oslovit alespoň 100 respondentů na drum and bass party a 100 respondentů na rockovém koncertě. Tento cíl se mi povedlo splnit, avšak za výrazně delší dobu, než jsem původně předpokládala. Výběr respondentů byl také záměrný. Ze začátku jsem byla poměrně stydlivá a nechtěla jsem jedince obtěžovat, tudíž jsem si vybírala ty, kteří působili na první pohled více dostupně. To znamená jedince, kteří postávali sami či v menších skupinkách, nebo jedince, kteří seděli u stolu či si objednávali pití. Později jsem kvůli časové tísni začala oslovovat i tančící lidi. Snažila jsem se o podobný počet zastoupení mužů a žen, což se mi ve finále podařilo.

Neměla jsem žádné konkrétní vodítko, podle kterého bych návštěvníky daných akcí oslovovala, snažila jsem se však o co nejrozmanitější soubor. Mým cílem bylo získat odpovědi jak od mladších, tak od starších jedinců, zároveň jsem se snažila oslovovat jak

střízlivé jedince, které se mi dařilo získat především ze začátku akcí, tak jedince, kteří byli již pod vlivem nějaké návykové látky. Díky velké ochotě respondentů je mnou zkoumaný vzorek velmi rozmanitý a výsledky dotazníku jsou objektivní.

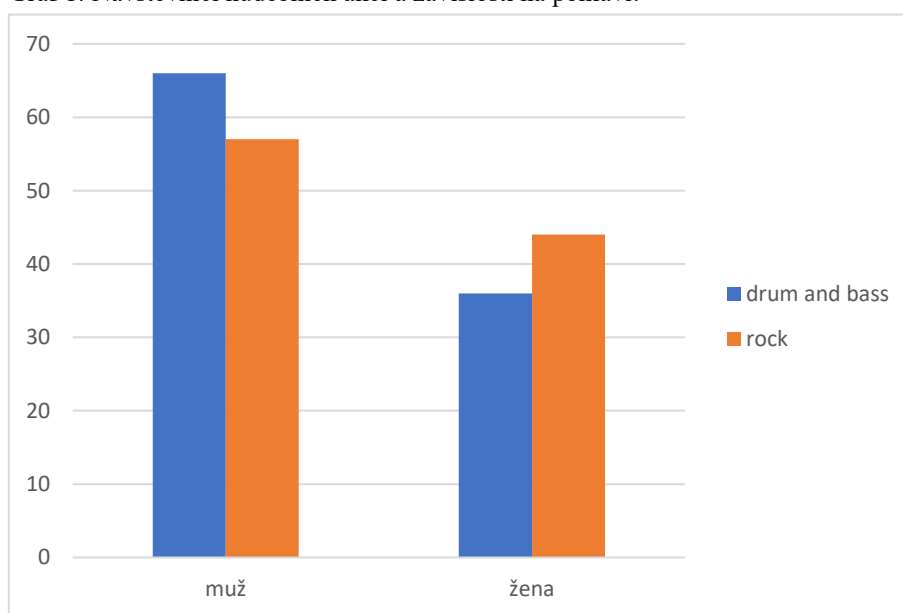
6 Výsledky

V následující části můžeme vidět souhrnné odpovědi respondentů spolu s grafickým zaznamenáním všech odpovědí na jednotlivé otázky z dotazníku.

6.1 Obecná charakteristika respondentů

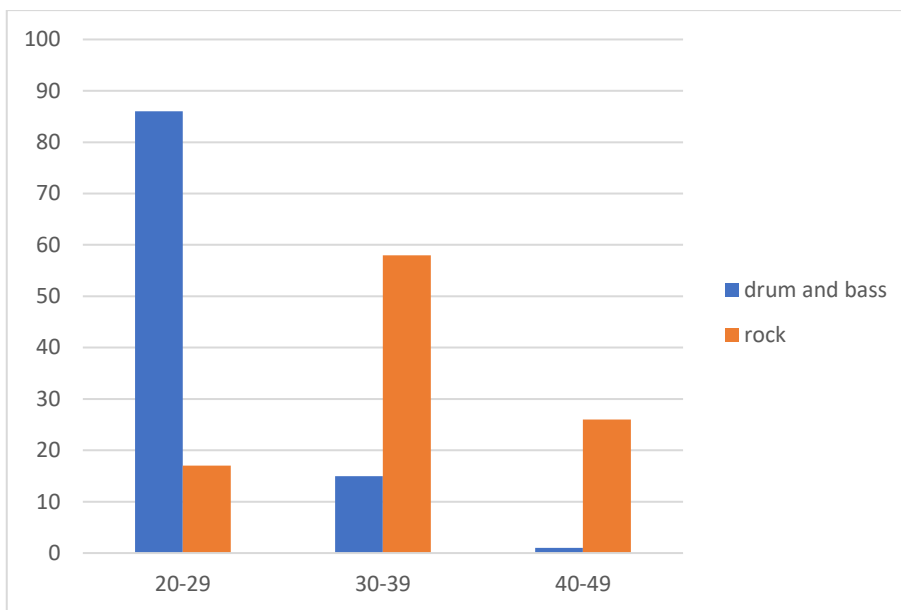
Na níže přiloženém grafu můžeme pozorovat závislost návštěvníků drum and bass party a rockového koncertu v závislosti na pohlaví. Z odpovědí respondentů vyplývá, že drum and bass party navštěvují o něco více muži, kdežto rockové koncerty navštěvují více ženy.

Graf 1: Návštěvníci hudebních akcí a závislosti na pohlaví.

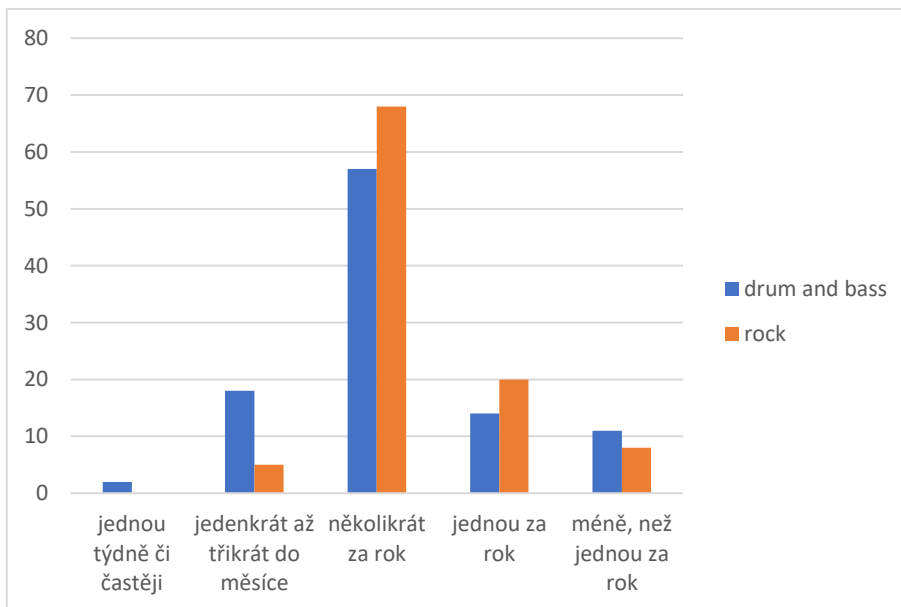
Graf číslo 2 zobrazuje návštěvníky hudebních akcí v závislosti na věku. Můžeme pozorovat, že drum and bass party navštěvují nejvíce mladí lidé ve věku 20–29 let, kdežto na rockových koncertech převládají návštěvníci o něco starší, a to ve věku 30–49 let.

Graf 2: Návštěvníci hudebních akcí v závislosti na věku.

Na následujícím grafu můžeme vidět, že frekvence navštěvování hudebních akcí se podle druhu preferované hudby mírně liší. Nejčastěji respondenti navštěvují hudební akce několikrát za rok. Tuto možnost zaškrtnulo v dotazníku 68 příznivců rockové hudby a 57 příznivců drum and bass hudby. Častěji, než několikrát za rok navštěvují hudební akce především příznivci drum and bass hudby, a naopak s nižší frekvencí navštěvují hudební akce příznivci hudby rockové.

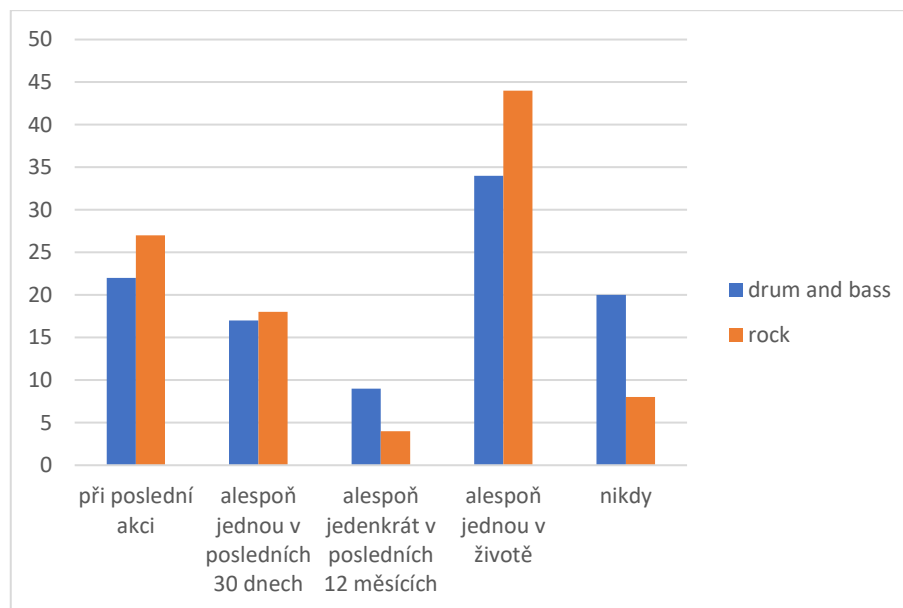
Graf 3: Frekvence navštěvování hudebních akcí v závislosti na druhu preferované hudby.

6.2 Frekvence užívání jednotlivých návykových látek v závislosti na druhu preferované hudby

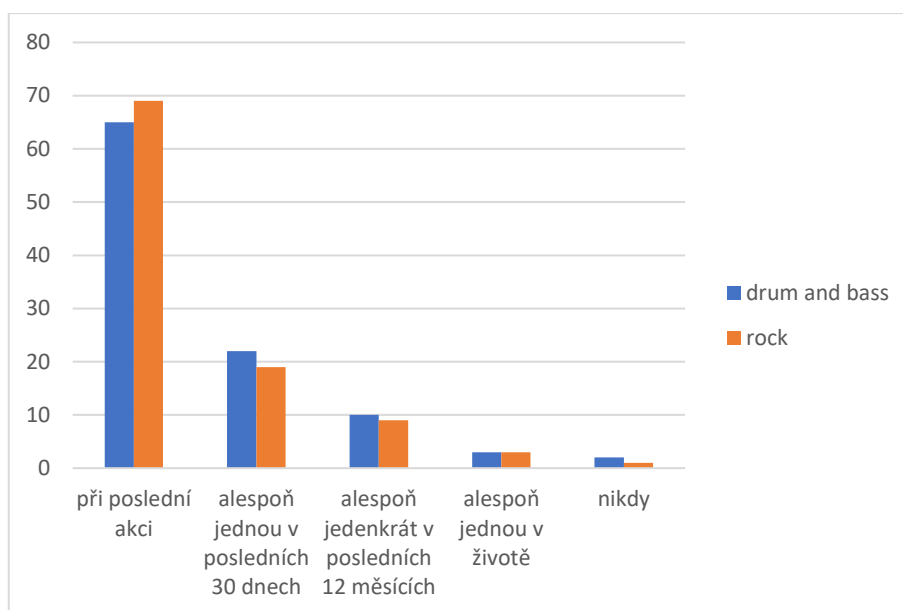
Graf číslo 4 zobrazuje počet kuřáků. Můžeme vidět, že většina návštěvníků hudebních akcí alespoň jednou v životě kouřila. Počet kuřáků mírně převažuje na rockových koncertech. 22 respondentů ze 102 poslouchajících drum and bass uvedlo, že kouřilo i na poslední akci, kterou navštívili. Ze 101 respondentů, kteří poslouchají rockovou hudbu, uvedlo 27, že kouřili na posledním rockovém koncertě, který navštívili.

Graf 4: Frekvence kouření v závislosti na druhu preferované hudby.

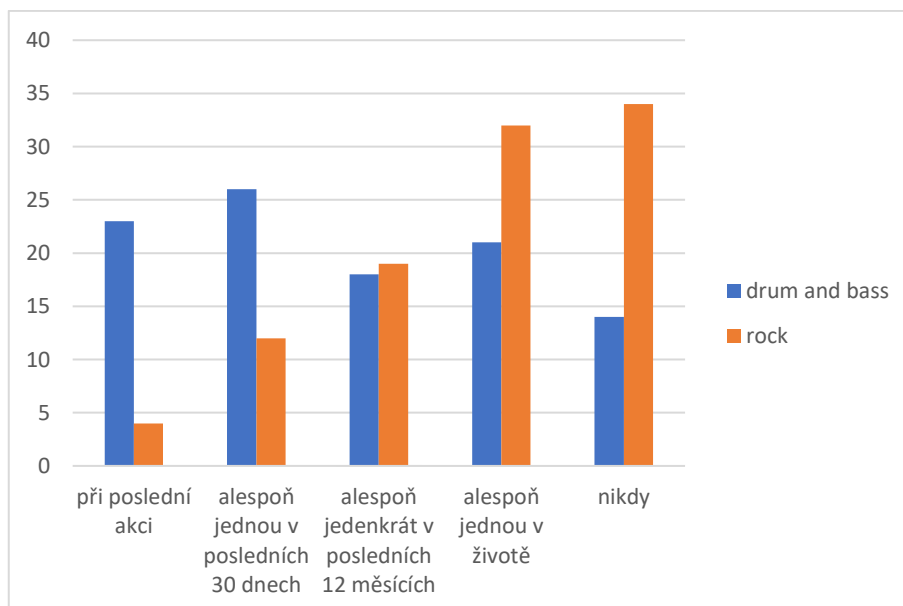
Na grafu číslo 5 můžeme vidět, že konzumace alkoholu je podobná u obou typů hudebních akcí. Většina respondentů uvedla, že konzumovala alkohol při poslední akci, na které byla. Dva respondenti na drum and bass party uvedli, že nekonzumovali alkohol nikdy v životě a pouze jeden respondent na rockovém koncertě uvedl, že alkohol nekonzumoval nikdy.

Graf 5: Frekvence konzumace alkoholu v závislosti na druhu preferované hudby.

Graf číslo 6 zobrazuje konzumenty konopí v závislosti na druhu preferované hudby. Můžeme pozorovat, že 23 posluchačů drum and bass užilo konopí na poslední akci, kterou navštívili, kdežto u posluchačů rocku jsou to pouze 4 respondenti, kteří užili konopí na poslední navštívené akci. Většina posluchačů rocku užila konopí jen jednou v životě či nikdy – celkem 66 respondentů ze 101 tázaných. Z grafu vyplývá, že posluchačů drum and bass je frekvence užívání konopí výrazně vyšší.

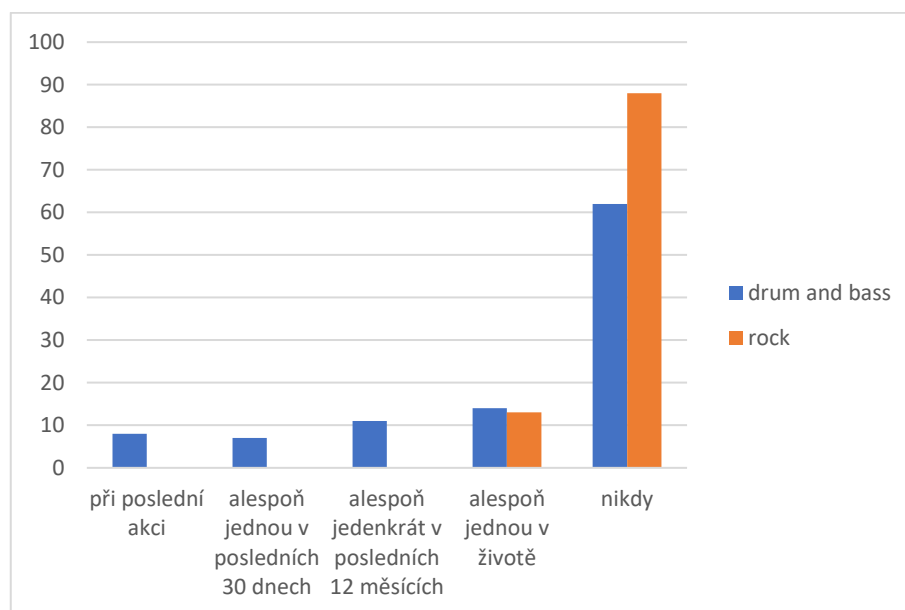
Graf 6: Konzumace konopí v závislosti na druhu preferované hudby.

Na grafu číslo 7 můžeme vidět, kolik z respondentů užilo halucinogeny. Při poslední akci užilo halucinogeny ze 102 návštěvníků drum and bass party 8, kdežto z návštěvníků

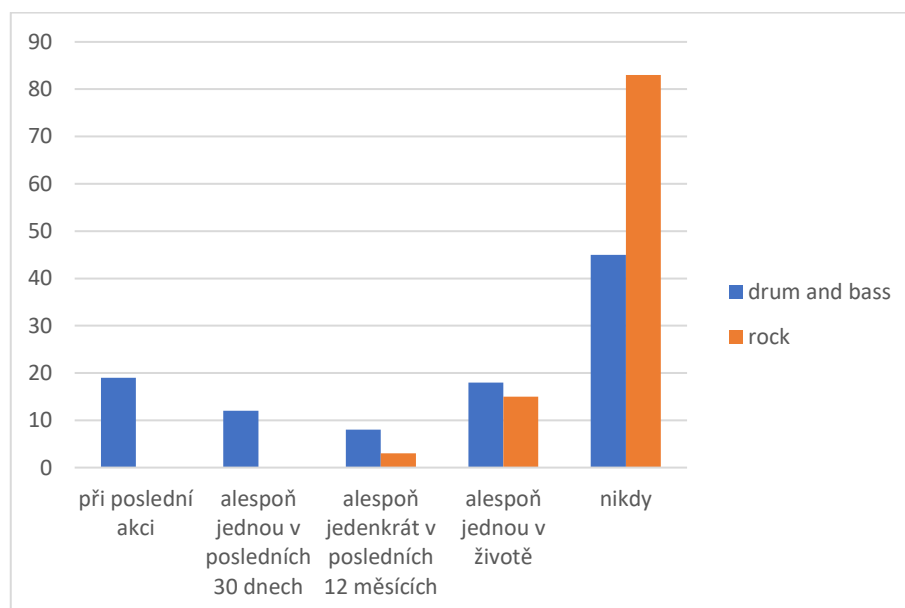
rockového koncertu ani jeden. Nikdy v životě neužilo halucinogeny 62 příznivců drum and bass hudby a 88 příznivců rockové hudby.

Graf číslo 7: Konzumace halucinogenů v závislosti na druhu preferované hudby.

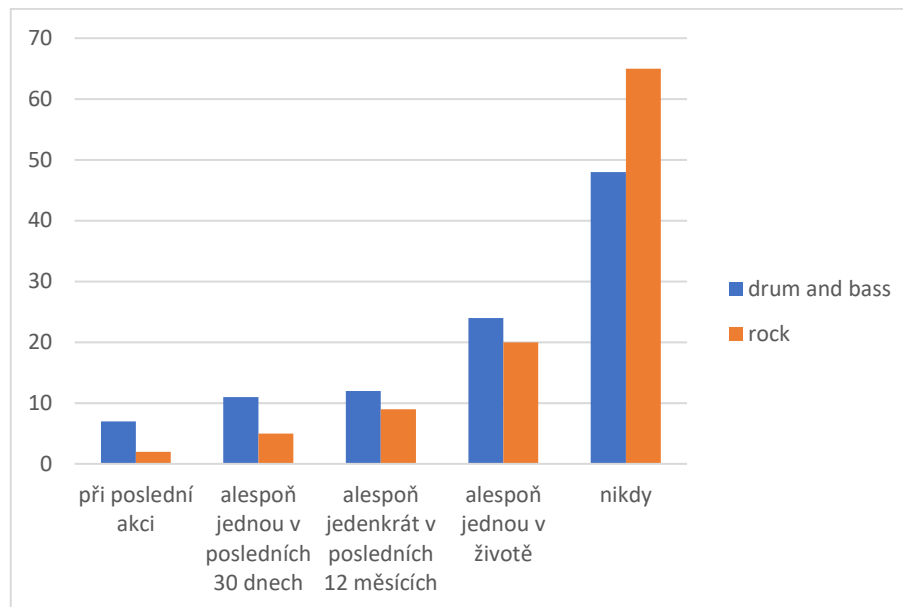
Graf číslo 8 zobrazuje, kolik respondentů užívá extázi. Můžeme vidět, že konzumace extáze je častější u příznivců drum and bass hudby. Při poslední akci ji užilo 19 respondentů ze 102 tázaných. Na rockovém koncertě extázi neužil nikdo. Žádnou zkušenost s extází nemá pouze 45 respondentů preferujících drum and bass hudbu. Zatímco z respondentů, kteří preferují rockovou hudbu, je to 88 respondentů ze 101 tázaných.

Graf číslo 8: Konzumace extáze v závislosti na druhu preferované hudby.

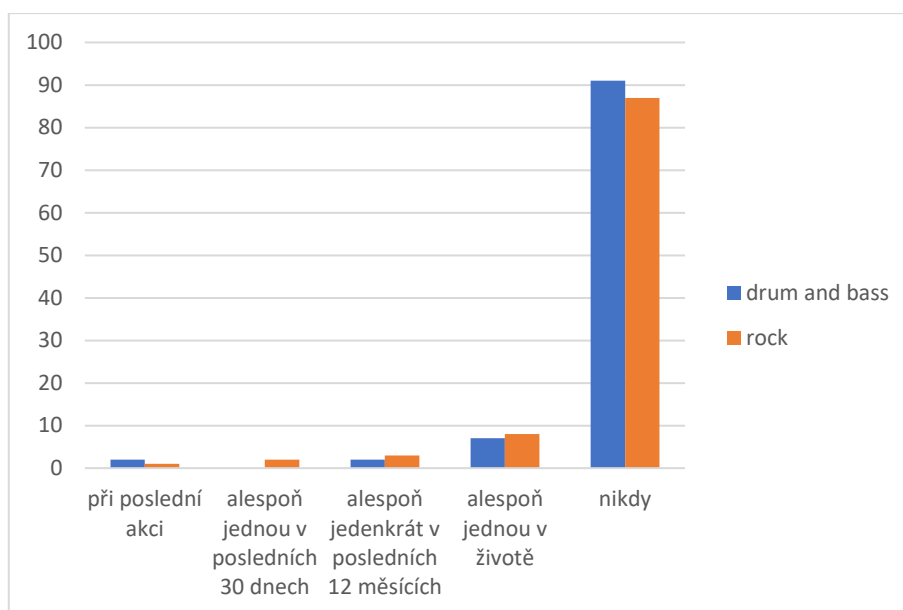
Na devátém grafu můžeme pozorovat, že užívání kokainu se neliší tolik, jako užívání předchozích nelegálních návykových látek. Při poslední akci užilo kokain 7 respondentů preferujících drum and bass hudbu a dva respondenti preferující rockovou hudbu. Žádnou zkušenost s kokainem nemá 48 respondentů preferujících drum and bass hudbu a 65 respondentů, kteří preferují rockovou hudbu.

Graf číslo 9: Konzumace kokainu v závislosti na druhu preferované hudby.

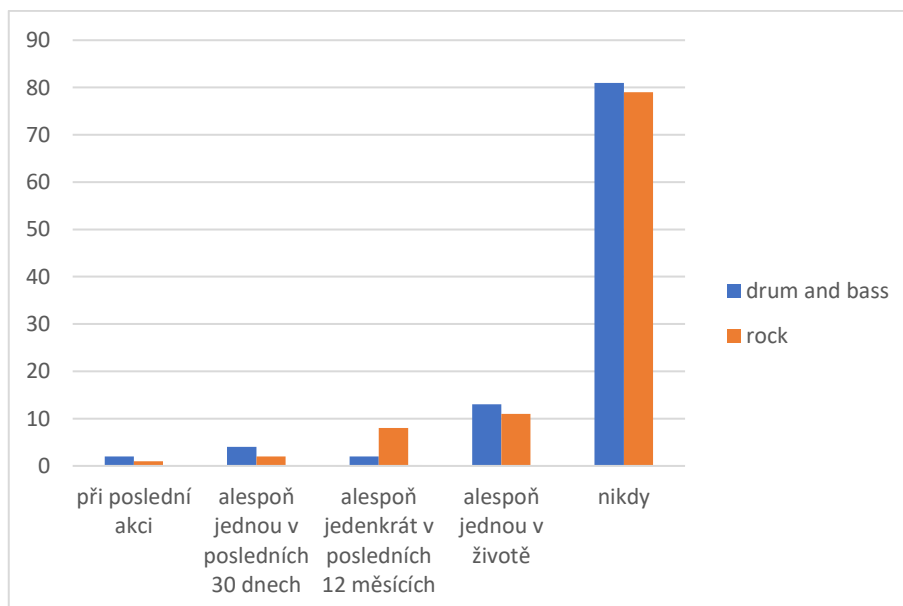
Na následujícím grafu můžeme vidět, že amfetaminy nejsou příliš oblíbené ani na jedné z mnou zkoumaných hudebních akcí. Při poslední návštěvě drum and bass party užili amfetaminy 2 respondenti ze 102 tázaných, na rockovém koncertě to byl pouze 1 respondent ze 101 tázaných. Žádnou zkušenost s amfetaminy nemá 91 respondentů preferujících drum and bass hudbu a 87 respondentů preferujících rockovou hudbu.

Graf číslo 10: Konzumace amfetaminů v závislosti na druhu preferované hudby.

Co se týká konzumace pervitinu, prevalence užívání je na obou typech hudební akce podobná, jako prevalence užívání amfetaminů. Ani pervitin není příliš oblíbená návyková látka na hudebních akcích. Na poslední navštívené drum and bass party ho užili pouze dva respondenti ze 102 tázaných. Na rockovém koncertě to byl jen jeden respondent ze 101 tázaných. Za celý život nemá žádnou zkušenost s pervitem 81 příznivců drum and bass hudby a 79 příznivců rockové hudby.

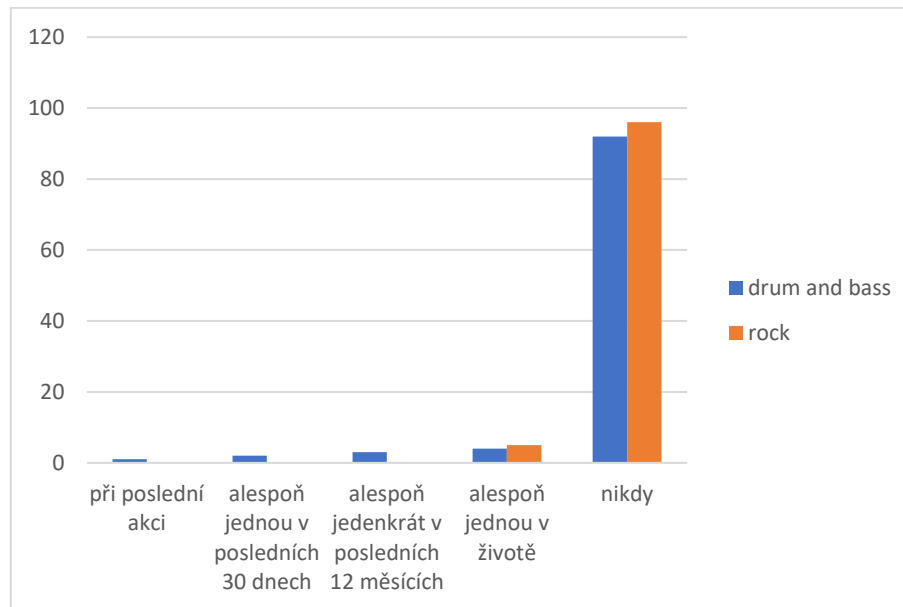
Graf číslo 11: Konzumace pervitinu v závislosti na druhu preferované hudby.

Graf číslo 12 znázorňuje konzumaci opiátů. Při poslední navštívené akci opiátů užil jen jeden příznivce drum and bass, na rockovém koncertě to nebyl nikdo. Konzumace opiátů sice mírně převažuje u drum and bass hudby, ale celoživotní prevalence je u všech

respondentů velmi nízká. Většina návštěvníků jak drum and bass party, tak rockového koncertu nemá s opiáty žádné zkušenosti. Celkem 188 respondentů z 203 tázaných.

Graf číslo 12: Konzumace opiátů v závislosti na druhu preferované hudby.

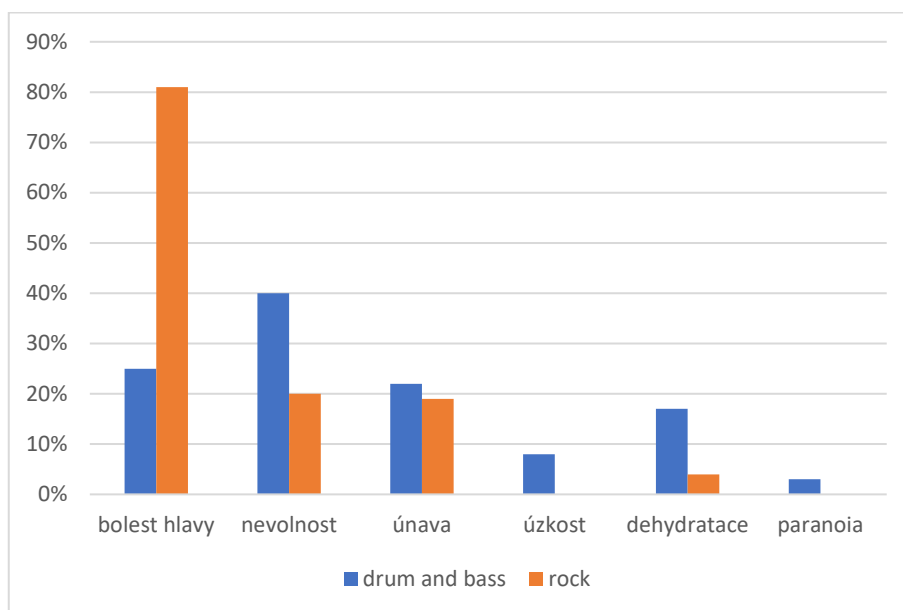

6.3 Zdravotní komplikace související s návykovými látkami v závislosti na druhu preferované hudby

Na níže přiložených grafech můžeme pozorovat zdravotní komplikace, které zaznamenali respondenti v důsledku intoxikace. Jsou zde vidět značné rozdíly mezi příznivci drum and bass hudby a rockové hudby. Celkem 25 posluchačů drum and bass zaznamenalo bolest hlavy, kdežto u rockové hudby to bylo pouze 19 respondentů. S nevolností se v důsledku intoxikace na hudební akci setkala 41 respondentů poslouchajících drum and bass a 20 respondentů poslouchajících rock. Co se týká únavy, setkala se s ní 22 respondentů na drum and bass party a 19 respondentů na rockovém koncertě. Úzkost zažilo 8 příznivců drum and bass hudby a paranoiu 3 příznivci drum and bass hudby, z příznivců rockové hudby se s těmito komplikacemi nesetkal nikdo. Na zkušenost s dehydratací odpovědělo kladně 17 respondentů poslouchajících drum and bass hudby a pouze 4 respondenti poslouchající rockovou hudbu.

Ze získaných dat vyplývá, že zdravotní komplikace mají přímou souvislost s užíváním návykových látek a čím rozšířenější užívání drog na hudební akci je, tím vyšší je výskyt zdravotních komplikací, se kterými se návštěvníci setkávají.

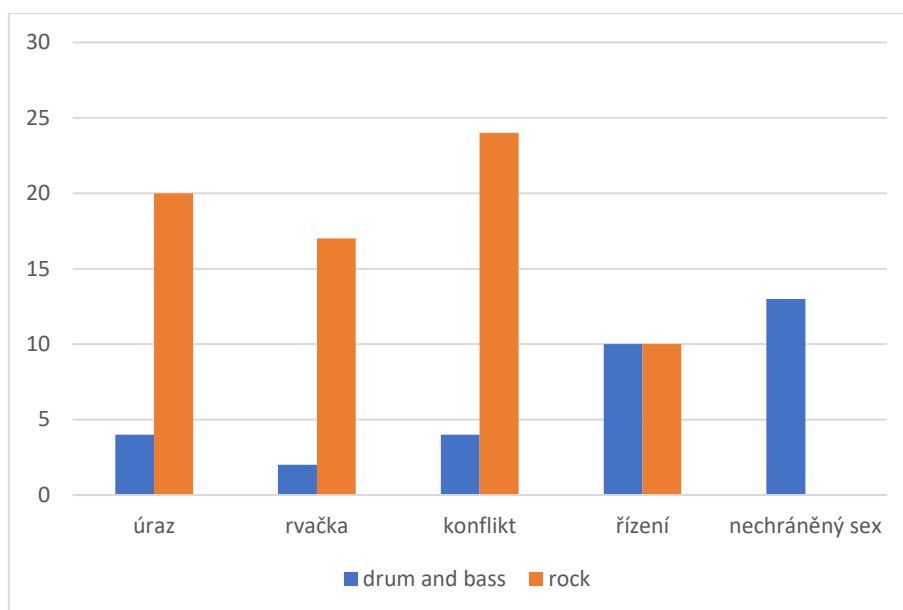
Graf číslo 13: Zaznamenání zdravotních problémů v důsledku intoxikace v závislosti na druhu preferované hudby.

6.4 Rizika související s návykovými látkami v závislosti na druhu preferované hudby

Graf číslo 14 zobrazuje rizika v důsledku intoxikace, se kterými se návštěvníci hudebních akcí setkali. Můžeme vidět, že více rizik pocítili především respondenti poslouchající rockovou hudbu, vyjma nechráněného sexu, který zažilo 13 respondentů poslouchajících drum and bass, ale na rockovém koncertě na nechráněný sex neodpověděl kladně ani jeden z dotazovaných respondentů. Co se týká úrazu, zažilo ho 20 respondentů poslouchajících rock a jen 4 respondenti poslouchající drum and bass. S rvačkou se setkala 17 respondentů preferujících rock a 2 respondenti preferující drum and bass. Konflikt zažilo 24 příznivců rockové hudby a 4 příznivci drum and bass hudby. U řízení pod vlivem návykové látky jsou počty vyrovnané. Kladně odpovědělo 10 respondentů z obou tázaných skupin.

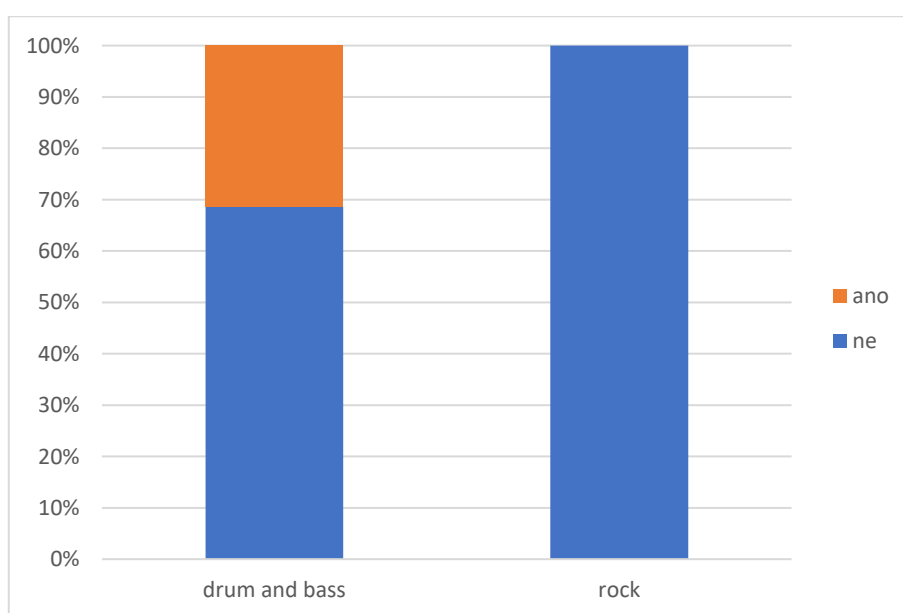
Graf číslo 14: Rizika v důsledku intoxikace v závislosti na druhu preferované hudby.

6.5 Pohled účastníků akcí na harm reduction služby v závislosti na druhu preferované hudby

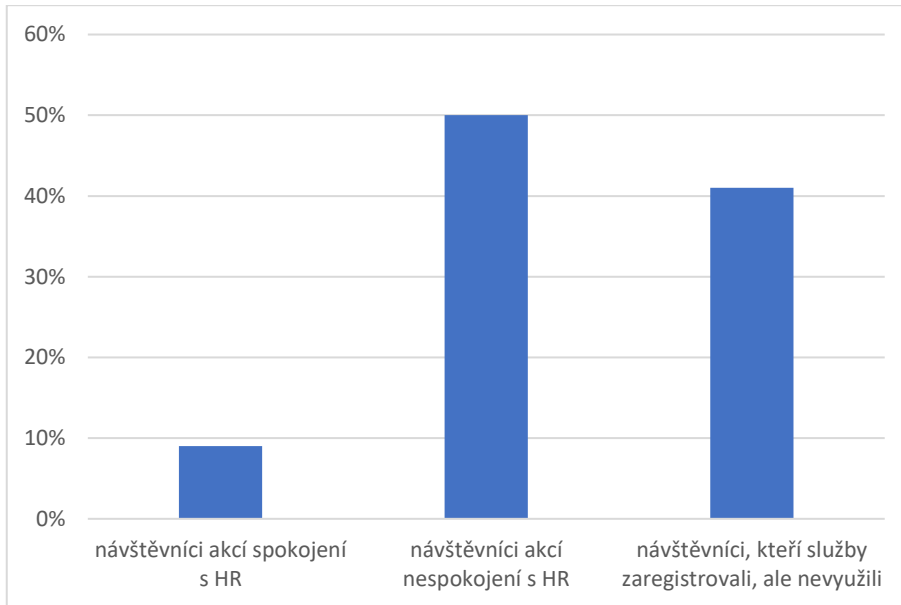
V další části svého výzkumu jsem se zaměřila na harm reduction služby a zkoumala jsem, kolik návštěvníků rockového koncertu a kolik návštěvníků drum and bass party se s těmito službami setkali. 32 ze 102 tázaných respondentů na drum and bass party odpovědělo, že se někdy s harm reduction službami setkali. Kdežto ze 101 respondentů preferujících rockovou hudbu se s harm reduction službami nesetkal ani jeden tázaný.

Graf číslo 15: Zaznamenání harm reduction služeb na hudební akci.

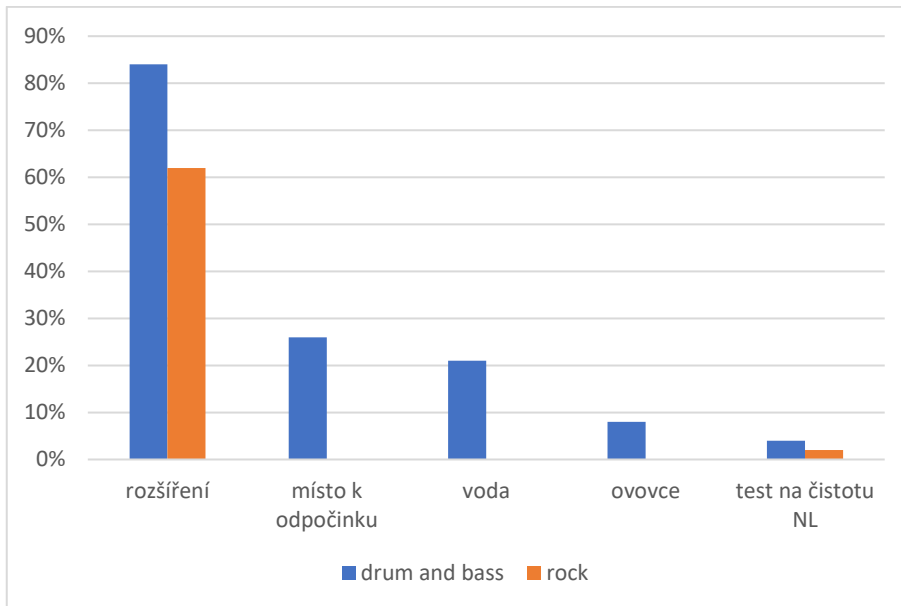
Následující graf zobrazuje respondenty, kteří se s harm reduction službami setkali (celkem 32 respondentů). Všichni respondenti jsou posluchači drum and bass hudby. Z respondentů, které jsem zastihla na rockovém koncertě se s harm reduction službami nesešel nikdo. Ze zmíněných 32 respondentů pouze 3 odpověděli, že jsou s harm reduction službami spokojeni a že jim jejich nabídka vyhovuje. 16 respondentů uvedlo, že s nabídkou, kterou poskytují harm reduction služby spokojeni nejsou. A 13 respondentů uvedlo, že na některé z akcí harm reduction služby zaregistrovali, ale nevyužili je.

Graf číslo 16. Respondenti poslouchající drum and bass a jejich zkušenosti s harm reduction službami.

Dále jsem se respondentů na hudebních akcích ptala, co podle nich v rámci harm reduction služeb chybí. 86 dotazovaných na drum and bass party odpovědělo, že chybí především rozšíření v praxi. Na rockovém koncertě si totéž myslí 63 dotazovaných. Další nejčastější odpověď byla místo k odpočinku. To by v rámci harm reduction služeb využilo 27 návštěvníků drum and bass party ze 102 dotazovaných. Dále nedostatek čisté pitné vody zmínilo 22 posluchačů drum and bass. A orientační testy na čistotu návykových látek by ocenili 4 příznivci drum and bass a 2 příznivci rockové hudby.

Graf číslo 17: Jaké služby v rámci harm reduction chybí.

7 Diskuse a závěry

Výzkum byl do jisté míry ovlivněn mnou vybranou lokací, kde byla data sbírána – Prahou, vzhledem ke skutečnosti, že v ostatních městech jsou harm reduction služby rozšířené ještě méně či vůbec, lze předpokládat, že kdyby byl výzkum prováděn celorepublikově, množství respondentů, kteří se s harm reduction službami setkali, by bylo ještě nižší. Spolehlivost výzkumu byla podpořena možností zaškrtnout v dotazníku mezi návykovými látkami také neexistující látku re Levin, tuto možnost však žádný z respondentů nezvolil. Všechny dotazníky byly vyplněny řádně, na případné chyby a nedostatky jsem respondenty upozorňovala hned po vyplnění, tudíž nebyla potřeba žádný dotazník z výzkumu vyřadit.

Co se týká velikosti souboru, myslím si, že je dostatečná a že by se výsledky příliš nelišily ani při vyšším počtu vyplněných dotazníků.

Kluby i respondenti byli vybíráni záměrně. Hlavní podmínkou byla přízeň jednomu ze dvou mnou zkoumaných hudebních stylů. Snažila jsem se o stejné zastoupení mužů a žen, což se mi poměrně povedlo. Dále jsem také chtěla co největší věkovou rozmanitost. To už ovšem nebylo tak jednoduché, vzhledem k tomu, že na drum and bass party se vyskytovali především mladí lidé mezi 20-30 roky, na rockovém koncertě byli návštěvníci o poznání starší. Tato skutečnost mohla vést k částečnému zkreslení výsledků, protože lidé po třicátých narozeninách už mají obvykle období experimentování za sebou, kdežto mladí lidé, kteří se stále hledají, více zkouší různé návykové látky a nechají se snadněji ovlivnit svými vrstevníky. Ke zkreslení mohl přispět i čas, ve kterém jsem hudební akce navštěvovala, nikdy jsem nezůstávala až do konce. Vzhledem k tomu, že některé z akcí končily až v 7 ráno, bylo by to poměrně náročné. S největší pravděpodobností se ale ke konci akce v klubu nacházelo více intoxikovaných lidí než kolem brzkých nočních hodin, kdy jsem získávala nejvíce odpovědí.

Terénní šetření v pražských klubech potvrdilo hypotézu, že vzorce užívání se na různých hudebních akcích opravdu liší. S užíváním odlišných návykových látek souvisejí i různá rizika a komplikace, které návštěvníci hudebních akcí zažívají v důsledku intoxikace.

Jak dokládají výše přiložené grafy, z odpovědí respondentů vyplývá, že návštěvníci drum and bass party jsou především mladí lidé a konzumují ve větší míře nelegální návykové látky, a to především konopí, halucinogeny, extázi a kokain. S konzumací těchto nelegálních návykových látek souvisí zdravotní komplikace, které při intoxikaci někteří respondenti zažili. Mezi hlavní zdravotní potíže spojené s konzumací drog patří podle posluchačů drum and bass především nevolnost, bolest hlavy, únava a dehydratace.

Co se týká rockového koncertu, návštěvníci jsou zde spíše ve vyšším věku oproti posluchačům drum and bass a akce nenavštěvují tak často. Z návykových látek, tu oproti drum and bass party převažovaly pouze cigarety, což ovšem může být i v souvislosti s vyšším věkem příznivců rocku, protože populace kuřáků stárne a u mladých lidí obliba kouření klesá. Další návyková látka, která převládala na rockovém koncertě, byl alkohol.

Rozdíl byl však pouze nepatrný. Na rockovém koncertě byly také méně rozšířené zdravotní komplikace. Nejvíce respondentů zmiňovalo nevolnost, bolest hlavy a únavu, avšak ani tyto komplikace nebyly uváděny tak často, jako u respondentů z drum and bass.

Významné rozdíly můžeme pozorovat na grafu 14, kde jsou zobrazena rizika v důsledku intoxikace. Tyto rizika významně převažují u návštěvníků rockového koncertu. Nejvíce respondentů uvedlo, že zažilo v důsledku intoxikace na koncertě rvačku, úraz nebo konflikt s jiným návštěvníkem či s personálem. Na drum and bass party z rizik, které měli respondenti na výběr, převažoval pouze nechráněný sex.

Otázku, co je důvodem, že na drum and bass party převažují zdravotní komplikace, je poměrně jednoduché zodpovědět. Vzhledem k tomu, že užívání nelegálních návykových látek, které jsou na drum and bass party výrazně rozšířenější, není bezpečné a prostředí klubu, davy lidí, horko a tanec rozhodně nepatří mezi faktory bezpečného užívání, je jasné, že mnohé návštěvníky zdravotní komplikace nemůžou minout. Respondenti byli také mladší než respondenti poslouchající rock. Věk a neznalost návykových látek, jejich rizik a nebezpečných komplikací může být také velmi nebezpečná. Proto by podle mého názoru měly vést výsledky této bakalářské práce k většímu rozšíření harm reduction služeb, a to především na akcích, kde jsou rizika spojená s užíváním častější.

Podle respondentů se sice alespoň 32 posluchačů drum and bass party s harm reduction setkala, ale většina tyto služby nevyužívá, protože jim nabídka služeb nevyhovuje či služba není na té akci, na které by ji ocenili. Respondentům podle jejich odpovědí chybí především rozšíření těchto služeb na více akcí a do více měst, dále by respondenti ocenili místo k odpočinku, vodu a někteří také test na čistotu návykových látek. I tyto základní věci by mohly snížit míru zdravotních rizik, se kterými se návštěvníci na drum and bass party potýkají.

Na rockovém koncertě se z mnou tázaných respondentů s harm reduction službami nesetkal nikdo. A to i přes skutečnost že i zde by mnoho návštěvníků takovéto služby ocenilo. Vzhledem k odpovědím by se ovšem na rockovém koncertě měly harm reduction služby zaměřit více na legální návykové látky. Pracovníci by měli provádět krátké intervence ke kouření, které je mezi posluchači rockové hudby velmi rozšířené. Dále by pro návštěvníky byla vhodná voda, vzhledem k velké míře konzumace alkoholu, důležitý je i například alkohol tester, aby se respondenti vyhnuli řízení pod vlivem.

Myslím, že by bylo vhodné do budoucna podniknout více podobných šetření mezi skrytou populací rekreačních uživatelů na hudebních akcích. Těchto lidí je velké množství a nejsou na rozdíl od většiny ostatních uživatelů podchyceni žádnými adiktologickými službami, přestože i rekreační příležitostné užívání s sebou přináší mnoho rizik a komplikací. Výzkumy by se měly zaměřit především na elektronickou taneční hudbu a na populaci mladých dospělých, kteří jsou ve fázi rozhodování se. Toto období může být klíčové z hlediska toho, jakou cestou se do budoucna vydají – zda si vystačí s pouhým experimentováním a v budoucnu budou vést řádný život bez drog, či se jejich experimentování začne stupňovat, až přeroste v závislost. S tímto rozhodnutím by jim měly

pomoci především adiktologické služby prostřednictvím edukace a motivace k bezpečnému užívání a zdravému životnímu stylu. Bohužel služby stále nejsou rozšířené tak, jak by bylo potřeba, a tak jak by návštěvníci hudebních akcí ocenili. Proto doufám, že tento výzkum poukáže na množství rizik, s kterým se rekreační uživatelé návykových látek potýkají a bude motivovat adiktologické služby k rozšíření jejich působnosti.

Velkým problémem je samozřejmě financování, ale po rozhovorech s majiteli klubů a s personálem je mi jasné, že mnoho klubů by služby podpořilo v zájmu bezpečí svých návštěvníků. Také si myslím, že by se našlo mnoho dobrovolníků, kteří by služby provozovali bez požadavku na honorář.

8 Seznam zdrojů

Allart, M. (2011). 10 Things you should know for implementing a Safer Nightlife Label. NEWIP / Party +. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: http://newip.safernightlife.org/pdfs/safer_party_labels/party+_10_things_should_know.pdf

Allen, J., Nicholas, S., Salisbury, H. & Wood, M. (2003). Nature of burglary, vehicle and violent crime in C. Flood-Page and J. Taylor (eds). Crime in England and Wales 2001/2002: Supplementary Volume. Home Office Statstcal Bulletin 01/03. London: Home Office

Bartošík, T. (2012). *Elektronická Taneční hudba – Drum and bass* [online]. [cit. 27.11.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/podzim2012/US_42/ode/37004643/415433-Bartosik_Tomas.pdf

Bhanawat, A. (2020). *Popular Music Festivals That You Must Visit With Your Partner* [online]. 29.9.2020 [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <https://themusicesentials.com/editorials/popular-music-festivals-that-you-must-visit-with-your-partner/>

Brande, L. (2021). *Drugs At Music Festivals* [online]. 29.11.2021 [cit. 20.12.2021]. Dostupné z: <https://recovery.org/addiction/music-festivals/>

Calafat, A. (1999). Night life in Europe and recreative drug use: *Sinar 98*. Irefrea. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.irefrea.eu/uploads/PDF/Calafat%20et%20alp1999pSONAR%2098.pdf>

Calafat, A., Fernandez, C., Juan M., Bellis M. A., Bohrn, K., Hakkarainen, P., ... Zavatti, P. (2001). Risk and control in the recreational drug culture: SONAR project. Spain: IREFREA. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/287215695_Risk_and_Control_in_the_recreational_drug_culture_SONAR_PROJECT

Calafat, A., Fernandez, C., Juan, M., Antla, A. H., Arias, R., Bellis, ... Zavat, P. (2003). Enjoying the nightlife in Europe. The role of moderaton. Palma de Mallorca: IREFREA. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/287215746_Enjoying_the_nightlife_in_Europe_The_role_of_moderation

Calafat, A. et al. (2008). Which drugs are preferred for sex in nightlife recreational settings?. *Adicciones*, 20(1), 37-47. PMID 18299780.

Calafat, A. (2010). Prevention interventions in recreational settings. *Strasbourg: Council of Europe. Pompidou Group*. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: https://rm.coe.int/1680745da6#_Toc269978629

Centrum Alma (2021). *Adiktologické služby* [online]. [cit. 29.11.2021]. Dostupné z: <http://centrum-alma.cz/adiktologicke-sluzby/>

Chmelík, J. (1999). *Drogová kriminalita* (1.vyd.). Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR

Doleček, M. (nedatováno). *Drogy*. Brno: LF MU.

Drápalová, E. (2009). *Metodika harm reducton a preventvních programů v prostředí zábavy v ČR*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN, Centrum adiktologie.

Duch, M.A., Calafat, A. & Juan, M. (2011). *Set if standards to improve the health and safety of recreational nightlife venues - Manual*. Palma de Mallorca: IREFREA. [cit. 11. 4. 2022]. Dostupné z: http://www.irefrea.eu/uploads/PDF/STANDARDS_Manual_EN.pdf

Duff, C. (2005). Party drugs and party people: examining the ‘normalizaton’ of recreational drug use in Melbourne, Australia. *Internatinal Journal Of Drug Policy*, 16(3), 161-170. [cit. 10. 4. 2022]

EMCDDA, Olszewski, D., Burkhart, G. (2002). Recreatonal drug use – a key EU challenge. *Drugs in ficus* 1(6): 1681–5157. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/system/fles/publicatons/211/Dif06enp63529.pdf>

Fagan, J. (1993). Interactions Among Drugs, Alcohol, and Violence. *Health Affairs*, 12, 4. <https://doi.org/10.1377/hlthaff.12.4.65>.

Francis, R., & Ghuran, A. (2015). Cardiovascular Toxicity as a Result of Recreatonal Drugs. *Heart and Toxins*, 459-491. [cit. 8. 4. 2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-416595-3.00015-3>

Gabrhelík, R. (2008). *Taneční drogy: účinky*. Praha: Centrum adiktologie.

Herbst, J. (2019). Empirical Explorations of Guitar Players’ Attitudes Towards Their Equipment and the Role of Distortion in Rock Music. *Current Musicology*, 105. DOI 10.7916/cm.v0i105.5404.

Jungle/Drum'n'Bass (2021) [online]. Allmusic.com [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/subgenre/jungle-drumnbass-ma0000002557?1638391138094>

- Kalina, K. (2003). *Drogy a drogové závislosti 1*. Úřad vlády České republiky.
- Kalina, K. a kol. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada
- Kerr, T. & Tupper, K. (2017). Drug checking as a harm reduction intervention: evidence review report. Vancouver, BC: British Columbia Centre on Substance Use [cit. 11. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.bccsu.ca/wp-content/uploads/2017/12/Drug-Checking-Evidence-Review-Report.pdf>
- Killin, A. (2018). The origins of music: Evidence, theory, and prospects. *Music & Science*. 1(2). DOI 10.1177/2059204317751971.
- Kolomazníková, P. (2012). *Motivace k užívání marihuany*. Brno: MU. Diplomová práce. Fakulta sociálních studií.
- Kriener, H. (2001). An inventory of on-site pill-testing interventions in the EU. Lisbon: EMCDDA [cit. 11. 4. 2022]. Dostupné z: www.emcdda.europa.eu/.../att2878tENtpillttestngtrepirt.pdf
- Krumphanzl, P. (2005). *Kytarová škola* [online]. 16.2.2005 [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <https://www.folktime.cz/serialy/kytarova-skola-dil-8.html>
- Kubů, P., Škařupová, K., & Csémy, L. (2006). *Tanec a drogy 2000 a 2003: výsledky dotazníkové studie s příznivci electronické taneční hudby v České republice*. Praha: Úřad vlády České republiky. [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1667/814/Tanec_a_drogy_2000_a_2003.pdf
- Lejčková, P. (2005). *Primární prevence užívání drog*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISSN 1214-1089.
- Miovský, M. a kol. (2008). *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*. Praha: Grada.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Orlíková, B., Škrdlantová, E., Trojáčková, A., Petroš, O., Vopravil, J., Vacek J. (2007). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2006. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Mravčík, V., Korčíšová, B., Lejčková, P., Miovská, L., Škrdlantová, E., Petroš, O., Sklenář, V., Vopravil, J. (2005). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2004. Praha: Úřad vlády ČR.
- Mravčík, V. & Valnoha, J. (2005). *Užívání drog a zdravotní následky na tanečních akcích*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislost.

Mravčík, V., Zábranský, T., Korčíšová, B., Lejčková, P., Škrdlantová, E., Šťastná, L., Macek, V., Petroš, O., Gajdošíková, H., Miovský, M., Kalina, K., Vopravil, J. (2003). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2002. Praha: Úřad vlády ČR.

Mulder, M. & Hitters, E. (2021) Visiting pop concerts and festivals: measuring the value of an integrated live music motivation scale. *Cultural Trends*, 30, 4, 355-375. DOI 10.1080/09548963.2021.1916738.

Národní ústav pro vzdělávání. (2014). O primární prevenci rizikového chování [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z:

<http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>

Newcombe, R. & Woods, S. (1999). How risky is ecstasy? A model for assessing and comparing the mortality risk of ecstasy use, dance parties and related activities. Working paper for students: 3D Research Bureau. Liverpool: John Moores University.

Njati, I. (2016). Drug Abuse and Addiction Effects on Human Body. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*. 21, 54-57. DOI 10.9790/0837-2109035457.

NMS. (2003, Září). Rekreační užívání drog – zásadní výzva. [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2003-zaostreno-na-drogy/05-03-rekreacni-uzivani-drog-zasadni-vyzva/>

Norrgård, E., Wikström, E., Pickering, C., Gripenberg, J., & Spak, F. (2014). Environmental and capacity requirements are critical for implementing and sustaining a drug prevention program: a multiple case study of “Clubs against drugs.”’s *Substance Abuse Treatment Prevention and Policy*, 9(6). <http://doi.org/10.1186/1747-597X-9-6>

Parrot, A. C., Rodgers, J., Buchanan, T., Ling, J., Heffernan, T., & Scholey, A. B. (2006). Dancing hot on Ecstasy: physical activity and thermal comfort ratings are associated with the memory and other psychobiological problems reported by recreational MDMA users. *Human Psychopharmacology*, 21(5), 285-98. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/hup.773>

Parrot, A. C. (2015). Why all stimulant drugs are damaging to recreational users: an empirical overview and psychobiological explanation. *Hum. Psychopharmacol Clin Exp*, 30, 213–224. doi: 10.1002/hup.2468. [cit. 9. 4. 2022]

Petroš, O. (2006). *Poziční dokument o drogách, věznicích a harm reduction*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-76-5.

Prevcentrum. (2017). *Kokain* [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/kokain/>

Prevcentrum. (2017). LSD a jiné halucinogeny [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/lsd/>

Primární drogová prevence (nedatováno) [online]. [cit. 21.12.2021]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/wsedu/mu.old/drogy/bm/prim.htm>

Radimecký, J., Janíková, B. (2007). *Prevence a adiktologie pro odborníky pracující v ústavní výchově a preventivně výchovné péči*. Praha: Centrum adiktologie PK 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova

Sananim. (2007). *Drogy: otázky a odpovědi*. Praha: Portál

Sartor, R. (1991). The social impact of drug abuse on community life. *Med Law*, 10(2), 205-8. PMID 1886469.

Shapiro, H. (2005). *Drogy- obrazový průvodce* (1. vyd.). Praha: Svojtka

Staying safe at events, 2021 [online]. [cit. 16.12.2021]. Dostupné z: <https://adf.org.au/reducing-risk/staying-safe-events/>

Stimulační látky, 2021 [online]. [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: <https://www.zsdetska.cz/cs/vychovny-poradce/neco-o-drogach/prehled-nejcasteji-pouzivanych-drog-v-cr/stimulacni-latky/a-26/>

Substance use at events (2021) [online]. 28.4.2021 [cit. 21.12.2021]. Dostupné z: <https://adf.org.au/reducing-risk/staying-safe-events/substance-use-events/>

Šilhanová, Z., Černý, J. & Jandová, V. (2010). Kvalitativní testy extáze jako součást intervencí na tanečních parties (evaluaace léto 2009). In Šucha, M. (Ed.) Sborník abstrakt z XVI. Celostátní konference Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP a 49. celostátní konference AT sekce Psychiatrické společnosti ČLS JEP. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF a VFN UK v Praze.

Tomlinson, M. F., Brown, M., & Hoaken, P. N. S. (2016). Recreational drug use and human aggressive behavior: A comprehensive review since 2003. *Aggressiin And Viilent Behaviir*, 27, 9- 29. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.02.004>

Toxikologický screening (2021) [online]. AgelLab [cit. 1.12.2021]. Dostupné z: <https://vysetreni.agellab.cz/toxikologicky-screening/>

Vavrinčiková, L. et al. (2013). *Koncepce sítě specializovaných adiktologických služeb v České republice*. Praha: Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

Vítek, B. (1994). *Přehled dějin hudby*. Pardubice: Šorm. ISBN 80-901702-0-X.

Wells, S. , Mihic, L. , Tremblay, P. F., Graham, K. & Demers, A. (2008), Where, With Whom, and How Much Alcohol Is Consumed on Drinking Events Involving Aggression: Event-Level Associations in a Canadian National Survey of University Students. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 32: 522-533. doi:10.1111/j.1530-0277.2007.00596.x

Zhabeva Papazova, J. (2016). On the History of Rock Music. *IASPM Journal*, 6(1), 161-163. DOI 10.5429/2079-3871(2016)v6i1.15en.

9 Přílohy

Dotazník

1. Pohlaví:

-Muž

-Žena

-Jiné

2. Věk:

3. Jsem příznivce především:

-Drum and bass hudby

-Rockové hudby

-Jiné hudby

4. Hudební akce navštěvuji:

-1x týdně či častěji

-1x-3x měsíčně

-Několikrát za rok

-Nenavštěvuji

5. Kdy jsem naposled následující návykové látky užil/a?

	Při poslední akci	Alespoň 1x v posledních 30 dnech	Alespoň 1x v posledních 12 měsících	Alespoň 1x v životě	Nikdy jsem neužil/a
Tabák	☐	☐	☐	☐	☐
Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Konopí	☐	☐	☐	☐	☐
Halucinogeny	☐	☐	☐	☐	☐
Extáze	☐	☐	☐	☐	☐
Kokain	☐	☐	☐	☐	☐
Amfetamin	☐	☐	☐	☐	☐

Pervitin	☐	☐	☐	☐	☐
Relevin	☐	☐	☐	☐	☐
Opiáty	☐	☐	☐	☐	☐
Jiné	☐	☐	☐	☐	☐

6. Zaznamenal/a jsem u sebe někdy v souvislosti s užitím návykové látky během hudební akce nějaké zdravotní komplikace, pokud ano, jaké?

- Bolest hlavy
- Nevolnost
- Únava
- Úzkost
- Dehydratace
- Paranoia
- Jiné
- Nezaznamenal/a

7. Zažil/a jsem někdy nějaká rizika spojená s užíváním návykových látek?

- Úraz
- Rvačku
- Konflikt
- Řízení motorového vozidla
- Nechráněný sex
- Jiné
- Nezažil/a

8. Setkal/a jsem se na zmíněné hudební akci s harm reduction službami?

(Pozn.: harm reduction služby poskytují na večerní zábavě vodu, ovoce, vitamíny, místo k odpočinku, edukační materiál, kondomy atd...)

-Ano

-Ne

9. Jaké mám s harm reduction službami zkušenosti?

- Služby využívám na akcích pravidelně, jsem s nimi spokojen

- Služby využívám na akcích pravidelně, nabídka mi ale přijde nedostatečná

- Služby jsem zaregistroval, ale nevyužil

- S žádnou takovou službou jsem se neseťkal